

ST·OLAV

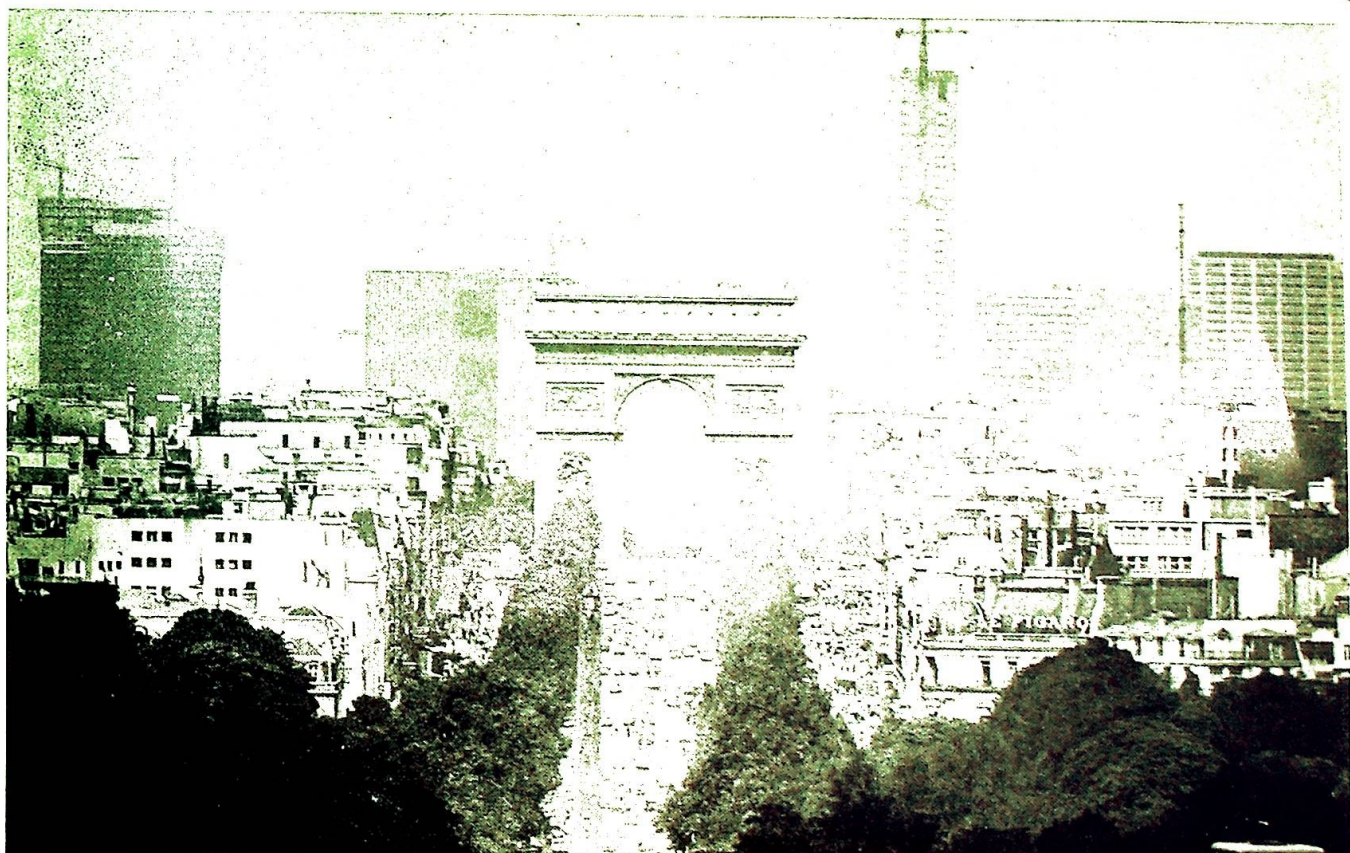
K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 7

85. ÅRGANG

7. APRIL

1973



PÅSKE 1973:

**OM KRIG OG FRED
I VÅRLIG PARIS**

SOLSJENITSYN OM KUNSTEN

Fra side 112 offentliggjør vi i sin helhet den russiske dikteren Aleksander Solsjenitsyns Nobelpristale. Det er flere grunner til dette: Det er nylig dannet en norsk gruppe til forsvar for frie åndsarbeidere, den vil vi gjerne støtte. Samtidig forekommer det, etter vår mening, såpass mye romantisk vrøvl i dagens debatt om politikk og kunst at vi visst bør lytte ekstra nøye til dikterens ord.

RED.

90 ÅR

Søster Antonia Wiethoff, Vor Frue Hospital, fylte 90 år den 30. mars i år. Hun kom til Norge i 1906, og allerede i 1907/08 begynte hun sin gjerning som sykepleierske på Vor Frue Hospital, en gjerning hun har gått opp i med liv og sjel.

I mange år har hun vært en dyktig operasjonssøster og assistert kjente leger, som livmedikus Egeberg og professor Brandt. Meget snart fikk hun ansvar for operasjonsavdelingen, senere også for administrasjonen av sykehuset. I 1926 ble hun utnevnt til priorinne, et verv hun innehadde til 1952. Deretter var hun priorinne for St. Josephs Hospital i Kristiansand inntil 1961, og fikk så ansvaret for Vor Frue Hospitals Nerveklinikk på Grefsen et par år. Nå nyter hun sitt otium i søsterhjemmet på Vor Frue Hospital.

Vel har St. Josephssøstrene hatt flinke sykepleiersker før Søster Antonia, men hun har fremfor noen arbeidet for at de katolske søstre skulle få den samme utdanning og bli like dyktige som sykepleiersker ellers. Alt i mange år hadde søstrene fått undervisning på Rikshospitalet og fulgt forelesningene i anatomi på Universitetet. Søster Antonias fortjeneste er det at hun har sørget for å ansette dyktige privatpraktiserende leger og forpliktet dem til å gi søstrene grundig undervisning. Utviklingen førte det med seg at det ble opprettet en regelrett sykepleieskole. Den ble godkjent i 1947 av Norsk Sykepleierforbund og av Sosialdepartementet i 1952. Skolen er frem for alt Søster Antonias verk. Den opptar elever utenfra, men er især til for å gi de katolske søstre en utdanning som svarer til tidens krav.

I det hele tatt har Søster Antonia vært meget fremsynt når det gjaldt å være på høyden med sykepleiens utvikling. I årene 1923—1926 foresto

hun en omfattende byggeperiode, der det gjaldt å utvide kapasiteten med 48 sengeplasser. Dessuten ble det rom for spesialistene, som det aldri har vært mangel på, blant dem kan nevnes dr. Stein Holst og professor Hatlehol. Ved samme utvidelse fikk hospitalet et røntgeninstitut, hvis første leder var dr. Basken Werenskiold. Da det dengang ikke fantes utdanningsmuligheter for røntgensøstre i Oslo, sendte Søster Antonia en av sine sykepleiersker til Stockholm forat hun der skulle få en fullstendig opplæring.

Det kan nevnes at Vor Frue Hospital var det første sykehus i Norge som åpnet sine porter for kvinnelige leger, nemlig dr. Louise Isachsen og dr. Kristine Munch. Alle andre steder var stengt for dem. Etter tidens oppfatning hadde kvinnen ikke evner til å bli lege. At dr. Isachsen til og med ville bli kirurg var helt revolusjonerende, men til tross for kamp og motstand vant hun etterhvert terreng og ble en meget dyktig kirurg. Samarbeidet mellom de to leger og Søster Antonia var til gagn og hjelp for mange pasienter.

Tross all innsats for hospitalsvirksomheten har Søster Antonia ikke utelukkende vært opptatt av å fremme dens sak. Hun hadde kommet til Norge først og fremst for å tjene Kirken, og alt som angår den, har alltid ligget henne varmt på hjerte. Mange er de prester som har funnet hjelp og støtte hos henne, ikke minst i syke dager, og når det gjaldt oppgaver innenfor kirke og menighet, har hun villig lånt øre til de anmodninger som ble rettet til henne.

Nå er hennes lange arbeidsdag på hell. Fra et virksomt og utrettelig liv i tjeneste for Gud og medmennesker utøver hun nå et stille apostolat, nemlig bønnens.

— e.

REDAKSJONELT:

DRAMA

Det er visst ingen annen tid på året hvor man skarpere ser skillet mellom de troende og den store omverden enn påsken. Påsken har for de fleste noe å gjøre med fjell i sol, fridager — eller dødsens kjedelige bygater og gammel loff. For de kristne, som mer og mer fatter at de er i mindretall og ikke bør pådytte andre sine tanker, er påsken historiens vendepunkt. Med nøyaktig så store ord. Et drama om liv og død som gjentas år etter år, med den samme spenning og med den samme stillhet og fortvilelse. Og i den samme glede. De som har kommet ut av en kirke etter påskennattsmessen og opplevd hvordan mennesker hilser på hverandre og sett deres ansikter, vet at alt dette er virkelighet for dem. Det er ikke et vakkert skuespill som de tradisjonelt og plikttro deltar i hver høytid, det er en viktig del av deres daglige liv. Ja, bedre enn det: Det er kjernen i deres daglige liv som i løpet av en serie handlinger blir helt tydelig for de som kan se.

Kristus, Evangeliets Herre, Menneskesønnen, Guds Sønn blir i disse dagene forrådt, det er ting vi kan forstå. Han blir videre torturert og pint og spyttet på og til slutt spikret

REDAKSJONELT:

FRANSK

På de neste sider bringer vi en litt uvanlig påskeartikkel — en reportasje fra Paris om fransk rustningsindustri. Franske kristne, katolikker og protestanter, stiller dyptpøylene moralske spørsmål til det rike kultursamfunnet de lever i — og spørsmålene har direkte forbindelse med Kristi Oppstandelse: Denne kommende høytid, om ikke før, må vi ta disse tingene alvorlig. Konkret i den nye franske debatten betyr det: vi

OG MYSTERIUM



opp mot et tre, det er bilder av vold vi i dag har mange forutsetninger for å fatte. Han dør og blir begravet, men da den tredje dagen gryr har han gått ut av graven, hilst på noen få og bedt disiplene om å møte seg, disipler som er knust av sorg og skuffelse og meningsløshet. Tilsynelatende en umulighet, en fabel. Men det er det viktigste punkt i det bud-

PÅSKE

kan ikke lenger tale om fred og drømme om fred — og tjene oss rike på våpensalg.

(Ikke fullt så dramatisk, men like så realistisk kan vi selv i neste omgang stille spørsmål ved vår egen ofte selvgode holdning til omverdenen og vår egen temmelig naive tro at lille Norge er helt uten skyld i tingenes tilstand.)

Tilsammen blir det et nærgående bilde av Påsken 1973. *RED.*

skap apostlene med livet som innsats brakte rundt i datidens verden og som har fått mennesker de siste tusen år til å feire påsken som den største av alle Kirkens høytider. Herren står opp fra de døde, overvinner vår felles skjebne, forandrer våre liv og våre tanker. Troverdige mennesker møter ham, rører ved ham, spiser med ham. Men hvorfor går han gjennom lukkede dører, hvorfor er det bare disiplene som møter ham? Hvorfor alt dette hvis han virkelig har kommet igjen i kjøtt og blod, i den samme skikkelse som før?

Dramaet blir et mysterium. Han kommer tilbake fra graven i det samme legeme som før, men Han er under nye lover og krefter, Åndens. Han er den nye virkelighet, den som det snakkes om i Evangeliets skrifter og som Kirken har fortalt videre om fra slektledd til slektledd. Det er ting som ligger så langt over vår viten og vår fantasi at vi må gjøre plass i våre sinn for troen.

Påsken 1973 skal vi gjøre det samme: Vi skal gjennomleve fra dag til dag dette som vi tror på. Og mens det blir virkelighet for våre øyne som så mange ganger før, må vi forsøke å huske at dette er aldeles ufortjent. At vi selv ikke har noe å skryte av, intet som gjør oss til bedre og verdigere skapninger enn de som har en annen slags påske. Av en eller annen grunn er jo blant annet hver enkelt av oss som møter lidelseshistorien og befrielsen valgt ut av nærmest uforståelige grunner til å være direkte med i dette vendepunkt i historien. Det må gjøre oss ekstra varsomme overfor våre medmennesker og ekstra vaksomme overfor det vi blir bedt om.

A. R.



Foreldrerådet ved S. Sunniva skole i Oslo har diskutert muligheten for å opprette en støtteforening som er tenkt rekruttert fra massen av tidligere elever og andre mulige interesserte, forteller Rådets sekretær, Lisen Engh til ST. OLAV. (Se neste nr.)

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

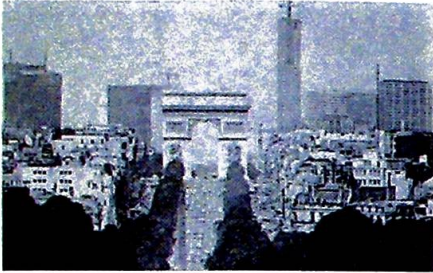
KR. 40,— PR. ÅR

HVER 14. DAG



Nærgående spørsmål

VOLDSOMME MOTSETNINGER



AV ÅGE RØNNING

Paris i april — I ukene før påsken 1973 er det stilt nærgående og alvorlige moralske spørsmål i Frankrike: Skal det ærerike kulturland, en nasjon som kan rose seg av å være bygget på en rik kristen kulturarv og som teller millioner av katolske og protestantiske troende innen sine grenser, fortsette med å tjene kjempebeløp i franc på våpensalg? Skal dette landet drive ap med alt alvorlig fredsarbeide? Skal dets borgere finne seg i at de blir økonomisk helt avhengig av en storindustri som kaldt kalkulerer i krig og internasjonal spenning? Skal til syvende og sist alle av god vilje i dette landet, kristne og ikke-kristne, stille godta at de fattige land i deres nød avspises med det som er småbeløp sammenlignet med de veldige summer som brukes til de rikes militære rustninger?

La det være helt klart at disse skandaløse forhold hersker i mange rike nasjoner i dag, mens deres ledere vakkert snakker om fred. Det er et kynisk spill om verdens fred som de mektige både i øst og vest bedriver, og det tjener egentlig franskmennene til stor heder at de — ihvertfall mange av dem — er klar til å ta et åpent oppgjør om sine egne sorgelige feil.

Landet har nylig vært gjennom et politisk valg, uten at man da for alvor fikk begynt på denne debatten. Under overflaten syder det imidlertid nå av slike spørsmål, og det er spørsmål som denne gang er reist i fellesskap av landets katolikker og protestanter, mennesker fra mange partier og sosiale lag. Det følgende er en rap-

port som delvis bygger på informasjoner som uventet (og sikkert for tidlig) slapp gjennom i bladet *Nouvel Observateur* allerede den 8. januar i år og som senere er gjengitt av informasjonstjenesten *Idocs Roma-kontor*.

Det som først hendte var at et Memorandum om våpenhandelen ble satt opp av en økumenisk gruppe av franske eksperter og så oversendt den katolske bispekonferanses faste Råd og de protestantiske ledere. Med små forandringer bifalt øyensynlig begge parter fra begynnelsen av dokumentet. Selv om offentliggjørelsen senere ble sterkt forsinket, muligens på grunn av de forestående valg og et sterkt katolsk ønske om å holde saken utenfor partistriden, viser allerede det foreløpige utkast som er datert den 8. desember hvor alvorlig man har sett på saken:

«Det stadig økende tempo i produksjon og salg av våpen angår oss. Kristne over hele verden forstår at våpenbruk, og alt hva det fører med seg, er i strid med Evangeliet. Det franske folk venter at det foretas dristige og skapende forsøk på å redde freden. De erkjenner det skandaløse misforhold som eksisterer mellom de pengesummer som brukes på rustninger og de nødstilte folks virkelige behov. Både Kirkenes Verdensråd og Bispesynoden i Rom har sett og gjengitt disse forventninger. Vi har godkjent i hovedtrekkene det foreliggende Memorandum, og vi understreker betydningen av de spørsmål som behandles.»

Selve Memorandumet som ST. OLAV har fått fra de forannevnte kilder, slår innledningsvis fast at det alle steder i dagens verden i beste fall bare hersker vepnet fred. For å trygge sin nasjonale sikkerhet, opprettholder og øker hver stat daglig sin militære styrke. Til dette ene formål bruker de hvert år over tusen milliarder franc, tolv ganger det beløp som gis i hjelp til underutviklede nasjoner, og halvannen gang mer enn hele det franske nasjonalprodukt.

Det er sjelden man finner folk som aksepterer dette som normalt, heter det videre. Oftere tenker man på dette som noe som er uunngåelig. Dette er imidlertid et synspunkt som ingen som følger Kristus kan akseptere. De kristne tror på den oppstandne Herre, og denne tro betyr at Han vil lede denne verden mot en ny fremtid, en fremtid med brorskap og fred, en fremtid hvor menneskene «vil smi plogjern av sine sverd». De kristne som har fått løfte om dette i Oppstandelsen og Påskehøytiden, må gå aktivt og helt inn for å virkeliggjøre håpet som Hans medarbeidere og venner. Det er i dag kristne og andre som velger en ikkevolds-linje for å gjøre dette, andre nekter å utføre militærtjenesten. Og det er mange som leter etter realistiske forandringer, i første omgang gjennom reduksjon og kontroll med produksjon og salg av våpen.

Uten tvil byr en slik realisme på nye vanskelig spørsmål. Er det, for det første, i det hele tatt sannsynlig at en nasjon som vil hegne om sin frihet vil oppgi alle former for vepnet forsvar bare for å demonstrere sin fredsvilje? (Franskmenn, som andre, vil svare benektende på dette.) Hvis et land nekter å overlate sitt forsvar til en annen nasjon — av hensyn til sin egen politiske uavhengighet — så må det ha et eget militærapparat. En slik innstilling umuliggjør ikke at den samme nasjon søker former for kollektiv sikkerhet. Men den betyr at man i neste omgang også får en nasjonal rustningsindustri. Og: En slik industri ville dernest bli en for stor byrde hvis man ikke kunne regne med eksportmuligheter, av konvensjonelle våpen.

Kort sagt: Frankrike er i den nåværende økonomiske og politiske situasjon øyensynlig tvunget til å godta både produksjon og salg av krigsmateriell.

Og for å gjøre denne produksjon og dette salg innbringende og effektivt, benyttes moderne forskningsmetoder, nøye undersøkelser av dagens markeder, og man setter opp et system av

om fransk våpensalg

UNDER OVERFLATEN

kontakter. Slik at en klient fort kan få vite hvilke muligheter som foreligger for å drepe andre, til lavest mulige pris.

Nå kommer de harde, selvanklagende ord i dette Memorandum: «Frankrike har viklet seg inn i det djevelske spill i våpen-trafikken. Nasjonens statseide og private rustningsfabrikker spiller en betydelig rolle i industrien og i utenrikshandelen. Og uansett hvor fredselskende rustningsindustriens ledere høres ut og uansett hvilke forsiktighetsregler myndighetene tar, er det et faktum at Frankrike konsentrerer en viktig del av sin forskning og sin produksjonskapasitet på militære mål. Og disse mål, våpen, produseres i en skala som langt overgår nasjonens eget behov for selv-forsvar.»

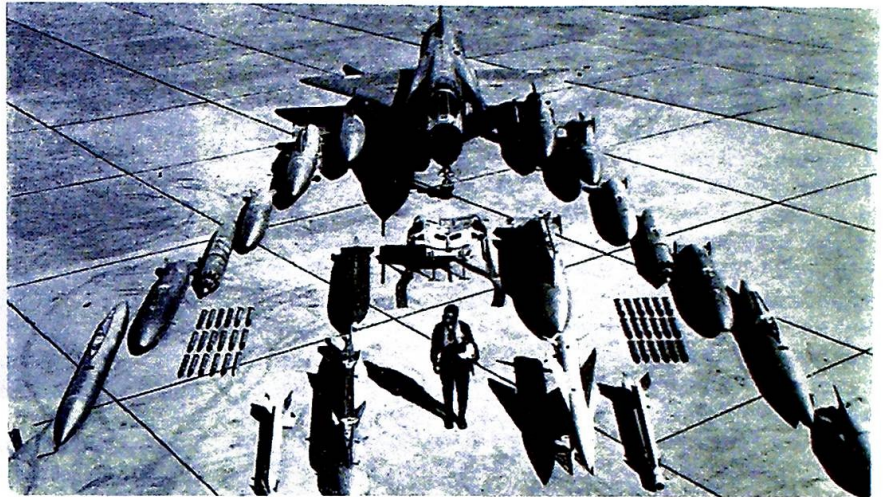
Det er som antydnet innledningsvis et lyspunkt at det i dette store kulturland finnes mennesker som har mot og vilje til å si disse tingene høyt. Og det tjener, etter min mening, andre dårlig når de — ut fra spesielle politiske siktemål avviser et samarbeide med en slik nasjon. De onde problemene har rammet Frankrike ekstra hardt, nå som før — men det er ikke alene om dem, og de har sprunget ut av en felles kamp i tidligere år. Men tilbake til Memorandumet:

Den såkalte terror-balanse har de siste tyve årene muligens forhindret en ny verdenskrig, men den har så langt fra stoppet de mange blodige «konvensjonelle» konflikter på denne klode. Og: Franske våpenleverandører har vært med på å skaffe midler til å føre disse strider, og de har styrket motsetningsforhold som kan utløse nye konflikter. Nettopp i dette finnes det selvmotsigende i det franske folks ønske om fred.

Det er mange unnskyldninger man kommer med, det er riktig. Det kan være både politiske og økonomiske unnskyldninger, kanskje med hovedvekten på den siste gruppen.

Og igjen taler landets kristne med vekt i disse ord:

Alle de som lytter til det budskap om håp som Kristus gir dem, alle de



som har ansvar for å gjøre dette budskap kjent for andre, de ville være skyldig i en enda dypere selvmot-sigelse hvis de ikke slo alarm i dagens situasjon. De vet hvilken plass rustningsindustrien har fått i landets økonomiske liv. De er fullt klar over hvor viktig det er å kjempe mot den krigersånd som vi har arvet fra tidligere generasjoner og som fremdeles lever i vårt folk. De tror ikke at våpenbruk er uungåelig. De vet at bare en ny verdensorganisasjon, en organisasjon som minsker den sosiale uretten og virker som megler, kan skape grunnlag for alminnelig nedrustning.

En slik organisasjon er fremdeles et mål i det fjerne. Derfor må vi med en konkret innsats arbeide for ting som ligger på veien frem mot dette fredsmålet, heter det.

Memorandumets forslag til praktiske løsninger på dette veldige franske dilemma er både realistiske og enkle — og ganske revolusjonerende for det økonomiske liv:

Man må samarbeide og utveksle informasjon for å kartlegge galskapen. Og det er nødvendig at det så fort som mulig åpnes en politisk debatt om spørsmålene. Denne debatten burde finne sted, sies det, under arbeidet med den 7. Plan, den kommende lovgivning for den økonomiske planlegging i Frankrike fra 1975 til 1980. Utgangspunktet for enhver de-

batt om nedrustning må være spørsmålet om hva man må gjøre for å opprettholde den nåværende sysselsetting og bevare balansen i utenrikshandelen med en redusert rustningsindustri.

Bruken av denne såkalte Plan 7 for virkelig å legge om en betydelig del av produksjonslivet vil, som Memorandumet påpeker, medføre temmelig radikale forandringer i det man nå mener med økonomisk planlegging i Frankrike. Først og fremst, ville det bety at økonomiske planer ble noe mer enn næringslivets retningslinjer, at de på vesentlige punkter ble en bestemmende myndighet hvis avgjørelser ikke lenger var gjenstand for lange diskusjoner og innviklede fortolkninger. Det er unødvendig antagelig å si at disse avgjørelser ikke kunne begrenses til tekniske og sosio-økonomiske sider av våpenproduksjonen, man måtte omskolere og integrere rustningsindustriens arbeidere i annen virksomhet etter hvert og man måtte, på grunnlag av en demokratisk debatt, forsøke å orientere samfunnet mot fredsvirksomhet. På denne måten ville de økonomiske planer være av betydning for hele nasjonens økonomiske politikk.

Dette er begynnelsen — og en meget realistisk sådan. De nødvendige sikkerhetstiltak kan, etter rapportens

(Forts. neste side)

FRA ØSTEN TIL

Av ÅGE RØNNING

Pater D. J. (Jan Dennis) Boers er et kjært og ganske usedvanlig medlem av ST. OLAVs redaksjon. Men han har så mange jern i ilden og så mange foredrag å skrive og så mange teologiske verker å lese at man sjelden har hjerte til å uroe ham med bladets og trykkeriets tidsfrister. Dessuten bor han i Assisi nesten halve året.

Det man kan gjøre er å intervju mannen.

Det er, i neste omgang, også en usedvanlig opplevelse. Det er som å kjøre i Korketrekkeren med langkjelke og brukken styrestang. I førstningen har man øynene åpne og liksom kontroll med det hele, man stiller enkle, menneskelige spørsmål og forsøker å følge en beskjeden plan. Men fort blir dette en svimlende ferd på doseringene, rører man ved en av paterens hjertesaker, øker farten så enormt at man bare kan håpe på å få setningene levende ned. Fremmedord og kirkelære og geografiske sprang fra Østen til Kvadraturen i Kristiansand hvirvles mot en — når man til slutt er nede og legger vekk skrivesakene og fester blikket igjen, tenker man i sitt stille sinn: Det får være som det er, jeg klarte ihvertfall å holde meg på kjelken hele tiden.

Først i enerom, når man skriver av den ville ferd på maskinen, oppdager man at pater Boers hadde kontroll og plan nok for begge.

Han er på den måten et usedvanlig nyttig redaksjonsmedlem.

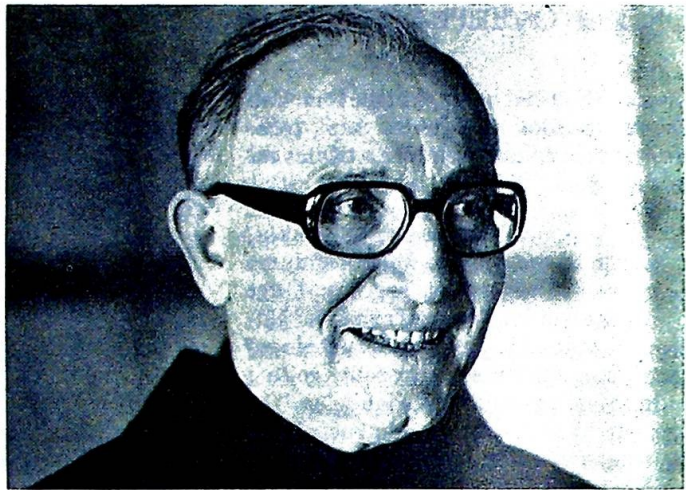
Jeg begynner med et spørsmål om turer i Oslo omegn — uten å ane det som senere skal skje i «Korketrekkeren»:

— Det sies at De engang var på tur i Nordmarka?

— Det eneste jeg kan huske, ha, skal aldri glemme det, hendte den 1. april 1934. På den tid var det jo svært høytidelig alt sammen, og vi gikk av sted i bonjour og med prestekrave og alt det der. Og med skalk. Og i lave sko og med kalosjer. Det var daværende kapellan Gorissen og pater Notenboom og jeg selv. Det var tørt og fint nede i byen, og vi hadde tenkt oss en pen spasertur til Tryvann, javel. Da må jeg ha fått hele Nordmarka i halsen, og jeg har ikke vært der siden. Vi kom ut i dette forferdelige terreng hvor det ennå var knedyppt med sne og...

— Hadde De ikke ski?

— Neida. Vi skulle jo spasere. Det var grusomt, vi ble så trette, så trette. Til slutt, våte på føttene og med megen



misere, ah, det var virkelig en komedie, kom vi til en eller annen peisestue og fikk tak i en flaske sherry som vi drakk helt opp.

— Sherry?

— Sherry. Det må ha vært på et eller annet hotell. Det har vært min eneste tur, og jeg har fått nok for tid og evighet.

Pater Boers var kapellan i gamle St. Hallvard i Urtegaten i Oslo fra januar 1934 til september 1940. Deretter ble han sogneprest i Kristiansand og skrev et par bøker som ble meget brukt og som er kjent av mange konvertitter, en av bøkene heter *Katolsk Praksis*.

— Det var på slutten av krigen, i 1944. Det var på den tiden ganske mange konversjoner der i byen av studenter og unge akademikere, og jeg var nødt til å forberede undervisningstimene. Det var et helt annet miljø enn det jeg hadde møtt i Urtegaten. St. Hallvard menighet den gangen besto av enkle mennesker, bra mennesker. Av ikke så få utenlandske håndverkere, tyskere og italienere. I Kristiansand måtte jeg bruke andre ord, forstår De? Av en eller annen grunn var det en av mine elever som fant det hele så interessant at vedkommende sa: Skal jeg slå det ned på maskin? (Selv lærte jeg først å bruke en skrivemaskin det siste året i India.) Så det var da det, da det sto på trykk, kom tanken om å utgi det som en

NÆRGÅENDE . . . (Forts. fra forrige side)

mening, finnes i et større europeisk samarbeide, på veien mot en ny verdensorganisasjon. Et skritt i riktig retning blir tatt hver gang en nasjon frir seg ut av en rent nasjonal oppfattelse av sikkerhetsproblemene og setter sin lit til større offentlig myndighet. Frankrike kan og må ta slike skritt i retning av virkelig fred.

Man sitter i solskinet på Café de

la Paix og betrakter et vårlig og nærmest boblende Paris. Og vet at i dette tilsynelatende veltilpassede og rike liv møtes nå nettopp slike voldsomme motsetninger mellom godt og ondt, mellom krig og fred. Og man leser om igjen noen av de avsluttende linjer i Memorandumet:

«Selvfølgelig er det naturlig at Frankrike synes det har unnskyldnin-

ger. Mange store nasjoner handler på akkurat samme måte. Men Frankrike må ikke glemme — og Europa må ikke glemme — at det har et ansvar overfor resten av verden, spesielt overfor Den Tredje Verden. Og at nasjonens første oppgave må være å leve sammen med andre i en rettferdig verden — i fred gjennom rettferdighet.»

KVADRATUREN

bok. Det var den første, *Troen Alene*. Og så var det dette, se, jeg tror det er en av de store ting i dag: Ihvertfall i de større sentra kan man tilby konvertitter et miljø, det var egentlig den store vanskelighet den gangen.

(Her begynte det å gå fortere på ferden, enkelte ganger er det litt innviklet å ha sammenhengen helt klar. Men det gjelder altså å være tillitsfull.)

— Man opptok folk i Kirken, men etterpå, hva så? I de små menigheter var det et virkelig problem. Ta for eksempel klosteret og kirken her i St. Hallvard i dag, man kan innby hvem som helst. Bli en person katolikk i Oslo i dag, for eksempel på denne kant av byen (Oslo Øst), så er hun eller han i et miljø med en gang. Et kristent miljø, et levende miljø. Et sted hvor de kan ha et hjem.

— Og det er dette jeg mer og mer har oppdaget: det nytter ikke bare med å oppta enkelte konvertitter. For å kunne leve sin tro må disse mennesker, og vi er mennesker alle sammen, også ha et miljø hvor troen kan leves. Kirken er et brorskap, det har jeg egentlig lært i India. Da jeg kom til India i 1946, begynte jeg i nord, i det nåværende Pakistan. . . .

— Først: Hvordan kom De til India?

— Nå, det er også en merkelig historie. Jeg var altså sogneprest i Kristiansand, under krigen døde min far, og jeg fikk nyss om det fjorten dager etter at han var begravet. Året før ble min bror presteviet og skulle dra til en misjonspost i Afrika. Da jeg klarte å komme hjem på ferie like etter krigen (med et skranglete og foreldet bombefly), spurte min søster om jeg ikke kunne forsøke å komme hjem, det hele hadde blitt litt for mye for min mor. Først fars død, så dette at min bror dro til en annen verdensdel. Vel, som skikk og bruk er avla jeg også ordens provinsial et besøk, og han spurte om jeg kunne tenke meg å reise til India. Det var bygget et kloster der for vordende indiske fransiskanere, men man manglet en stab, professorer, alt det der. Og så sa jeg da at om de syntes det, så ok. Den andre boken jeg skrev ble til på dette grunnlag: I India lærte jeg at man ville misjonere i grupper, en hel landsbys konversjon eller ingen. Til å begynne med kunne jeg ikke forstå det, men i Østen er religionen i høy grad også en sosial affære. Man kan ikke leve sin tro helt alene.

— Det er katolikker som gjør det. . . .

— Vel, da tror jeg at de likevel kan gjøre det fordi de har Kirken og den lokale menighet til å backe seg opp ved sakrament og bønn. Men det er ikke den ideelle tilstand. Det er så mange bånd mellom religionen og hele samfunnslivet, at et menneske som skulle bli katolikk helt alene i India, ville være satt utenfor. Og da forsto jeg: Det er grunnen til at mange som ble katolikker, kom i vanskeligheter etter tre, fire måneder fordi de ikke hadde noe miljø å falle tilbake på når troens liv skulle leves.

— Og hva betyr dette for. . . ?

— Det betyr dette: Det var ikke noe miljø i disse norske småmenigheter. De hadde aldri hatt kontakt med den katolske verdenskirke på en praktisk måte. Så skrev jeg boken *Katolsk Praksis* for dem. Den har etterhånden blitt brukt av mange til konvertittundervisning, også i Dan-

mark. Ib Andersen fortalte meg for ikke lenge siden at han fremdeles bruker den. Selvfølgelig må den updates noe hvis den skal gis ut på nytt, jeg hadde nok lyst til det på sett og vis — om jeg hadde litt mer tid.

— Hvor mye må forandres?

— En god del praktiske ting, for eksempel angående den eukaristiske faste er meget forandret, ikke sant? Det som står der er rett og riktig, men det er flere faktiske ting som må endres.

— Er det ikke en enorm forskjell i selve begrepet katolsk praksis fra 1946 til 1973?

— Enorm er et enormt ord, min venn. Jeg tror ikke forskjellen er så stor som noen vil ha det til. Det merverdige er at man i dag begynner å gå tilbake til visse ting, ting om hvem man nå sier: Nei, det der burde vi ikke ha kastet over bord. Og dette er noe som opptar meg.

— Hva er det De spesielt tenker på?

— Bønnens liv. Det hele er ganske underlig. For et par år siden ga jeg for første gang et kurs for en del søstre om bønn og bønnens liv. Og så hørte jeg samtidig at mange unge studenter og akademikere ved våre universiteter går inn for Østens meditasjon. Hvilket er et tidens tegn. Men så tenkte jeg: I all verden, her har man mennesker som ihvertfall står i et visst forhold til den kristne kultur, likevel går de til det som for Vestens mennesker er de mest umulige ting. For å få noe de tilsynelatende ikke kan finne i de store kristne kirkesamfunn. Men vi har jo en kolossal kristen tradisjon i bønn både i den østlige og i den vestlige kirke. Hvorfor går de et sted hvor de ikke kan få det de egentlig skal ha? Vel, det er helt umulig, forstår De. Det forutsetter jo en livsanskuelse og en verdensanskuelse som er diametralt motsatt av den kristne. Og så kom jeg da på den tanke: hvorfor ikke begynne med visse meditasjonsgrupper på kristen basis? Det har jeg da gjort, i fjor og i år. Nylig hørte jeg at Vanier hadde gitt inspirasjon til en slik liten gruppe blant noen av våre prester. Jeg leser en mengde, blant annet en masse teologisk litteratur. Og oppdager at nettopp dette jeg nå har snakket om er det mest moderne i dag. Ta for eksempel siste nummer av *Concilium*, et blad man ikke kan beskyldes for å være reaksjonært. Sånn går det slag i slag.

— Er det ikke ganske naturlig da at det ble. . .

— En reaksjon.

— Nei, jeg tenkte heller på det faktum at det ble De som minnet mange om disse ting igjen fordi De hadde vært så langt borte som India og møtt og sett litt annet av denne verden?

— For femti år siden tok det år og år før en forandring kom i gang. I dag tar det fem år. Nå var det jo opplagt at Det annet Vatikankonsil var forberedt gjennom en lang, lang periode, mange faktorer hadde vært medvirkende til det. Man kan jo si at kristendommen siden reformasjonstiden var kommet inn i en nesten utelukkende spirituell atmosfære. Og glemt denne verden litt for meget og sett på denne verden som, vel, som noe annenrangs. Så kommer dette siste Konsilet etter den annen verdens-

(Forts. neste side)



Enhver ny film av Fellini er en begivenhet, og det er derfor en ekstra glede at den siste som foreligger fra hans hånd *Fellinis Roma*, forholdsvis hurtig fant veien til Norge takket være de italienske filmdagene som ble arrangert i Oslo av Det italienske kulturinstitutt, Unitalia Film og Oslo Kinematografer, film-dager med et rikt og kvalitetsbevisst program.

Filmens tittel er meget dekkende, for det er i høyeste grad Fellinis personlige opplevelse av byen Roma som vi får del i. Den begynner med å vise den magiske kraft som selve navnet utstråler for en unggutt i den italienske provins, og vi får være med på Fellinis første opplevelse av Byen over alle byer. Selve opplegget av filmen er temmelig sammensatt. Den skifter hele tiden mellom kjærlige tilbakeblikk på 30-årenes folkelige og frodige romerske liv og dagens Roma, samtidig som Fellini tar oss med på selve produksjonen av filmen. Det hele blir derfor en ganske egenartet pendling mellom flash-backs, reportasje og show. Her er et mylder av frodige mammaer, av overdådige pastaspisende italienske familier, av fete prostituerte og grasiøse homoseksuelle, av eksotiske hippier og stramt sortkledde

prestemenn. *Fellinis Roma* er først og fremst menneskets by — mennesket, det groteske, det mangfoldige, det evigvarende under alle omskiftninger.

I dette mylderet er det lagt inn en del scener som vel nærmest må betegnes som små filmer innenfor filmen. Den første som slår en, er fremstillingen av filmteamets innkjøring til Roma på autostradaen: en kakefoni av lyder, fart, regn og farger som til sist blir jaget ut i det ekstreme slik at det hele smelter sammen i et abstrakt maleri av forvirrende inntrykk. Mesterlig!

Den andre store episoden er bordellbesøkene, først på en folkelig og billig, og deretter på et luksussted. Pikenes paradering mens de skrytende fallbyr sine varer som på et fiskemarked, er grotesk frastøtende og fascinerende menneskelig på samme tid. Denne scenen tar opp igjen en lignende scene i *Fellinis Satyricon*. Ved denne parallellen vil vel regissøren uttrykke noe av det evigvarende konstante i byen Romas liv, ikke bare som de prostituerte by, men som skaperen av illusjoner.

En annen stor scene i filmen er det geistlige fashion show hvor elegante prelater paraderer foran et klerikalt publikum. Sammenstillingen med bordellen er infam, men ikke uten virkning. Her er det også det groteske elementet som drives helt ut i det absurde, og det er den samme illusjonsskapende funksjon som Fellini forsøker å vise, ikke for å moralisere eller kritisere, men for å lage film.

Han sier jo selv at han er en illusjonsmaker med sin filmkunst, og derfor et uttrykk for det samme Roma som prostituerte og Kirken.

Men det er også svakheter ved filmen som ikke bør stikkes under en stol. Begynnelsen er f. eks. temmelig langdryg. Det forekommer også en lang sekvens som viser gravingen av en ny undergrunnsbane, og som det er litt vanskelig å fatte meningen med, bortsett fra å vise vanskelighetene ved å grave i Romas jord, fullspekket som den er med minner fra svunne tider. Helt på slutten av filmen får vi også et intervju med den amerikanske forfatteren Gore Vidal om hvorfor han bor i Roma. I sin banalitet yter dette intervjuet hverken Fellini eller Vidal rettferdighet.

Men det som mest skjemmer denne tross alt store og betydningsfulle filmen, er at den presenteres for det norske publikum i engelsk versjon. Selv de mange av oss som dessverre ikke forstår italiensk, ville hatt uendelige større glede av å se den italienske versjonen. Språket er jo en ikke helt uvesentlig del av et folks karakter og særpreg, og selv om man bare delvis forstår det som blir sagt, ved hjelp av undertitlene, er det alltid en adskillig større glede å høre italienerne som snakker italiensk enn italienerne med stemmer så amerikanske at man lurer på om dette er Rome, N.Y. eller Roma, Italia.

PH.



FRA ØSTEN TIL KVADRATUREN (Forts. fra forrige side)

krigs nød og lidelser, og så fatter man igjen at Evangeliet også har et sosialt aspekt. Men så ble dette grepet og etter Konsilet gjort til det eneste. Når man tenker på alle de prekenene man har hørt og alle de artikler som er skrevet og lest — vel, jeg tror det har vært godt på mange måter. For vi måtte gjennom dette. Men tingen er den: Det ble utelukkende disse tingene, forstår De? Det ble en ren dennesidighet igjen. I går leste jeg en artikkel av den store franske dramatiker Ionesco hvor han spør: Hvor går vi? For til slutt, ikke sant, selv om man kunne avhjelpe all nød og all elendighet i denne verden — og multipliser dette velvære en million ganger — så finnes det likevel også en annen hunger. Med andre ord: Denne eksklusivitet av det sosiale og derfor av det politiske er en merkelig ting, og man ser allerede hvordan det kommer en tilbakevenden til en mer balansert situasjon.

— Og de som i dag går i protesttog?

— Det er simpelthen fordi visse sider av Evangeliet har vært forsømt. Mange har måtte betale for det. Men det er til slutt akkurat som med Luther, som Kierkegaard sier. De kristne under Luther, sier han, var et kollektiv. For å peke der og da på en viss dimensjon i kristendommen. Som liksom hadde vært begravet under støvet av

gjerninger. Luthers misjon hadde vært å peke på dette, men, sier Kierkegaard, når kollektivet har gjort *sin gjerning*, så kan det gå. Og ikke bli til noe i seg selv. En protest er ikke noe varig i seg selv. Nå, her har man enkelte teologer og prester, engasjerte mennesker. De har sett hvordan den kristne religion over hele verden har vært nesten ensidig åndelig, det vil si forsømt denne verden spesielt kalvinistene. Kalvinismen har hele tiden vært kapitalismens svigermor. Det har blitt et misforhold mellom forkynnelse og liv, mellom himmel og jord, mellom natur og overnatur, mellom nåde og gjerning. Og så kommer det en protest. Og disse prester blir temmelig ekstreme, ja, ikke bare det, de blir også eksklusive. At de blir ekstreme er okay, men de må ikke være eksklusive. Det er det som er det farlige. Det katolske betyr alltid balanse. Og dermed er det så betegnende at nettopp mange unge mennesker i dag søker tilbake til mysteriet, til en direkte Guds- opplevelse. Ordets religion er for meget blitt til ordenes religion, dessverre også i liturgien.

— Det er ikke nok med prek, vi må finne frem til et rikere register av uttrykksmidler. Helt spesielt vil jeg si dette: I denne tiden har vi vært opptatt av Vietnam

NYE BØKER OM BLANT ANNET:

BØNN OG MYSTIKK

Mange titler ble lagt frem på Kattolsk Orienterings aften, 12. mars, viet nye bøker. Her er en kort karakteristik av hver enkelt bok til orientering for eventuelle kjøpere og lesere.

Den katolske kirke.

Catharina B. Broomé O.P.: Katolska kyrkan idag. Verbum forl., Stockholm. Annen utg. 1972. 28 sv.kr.

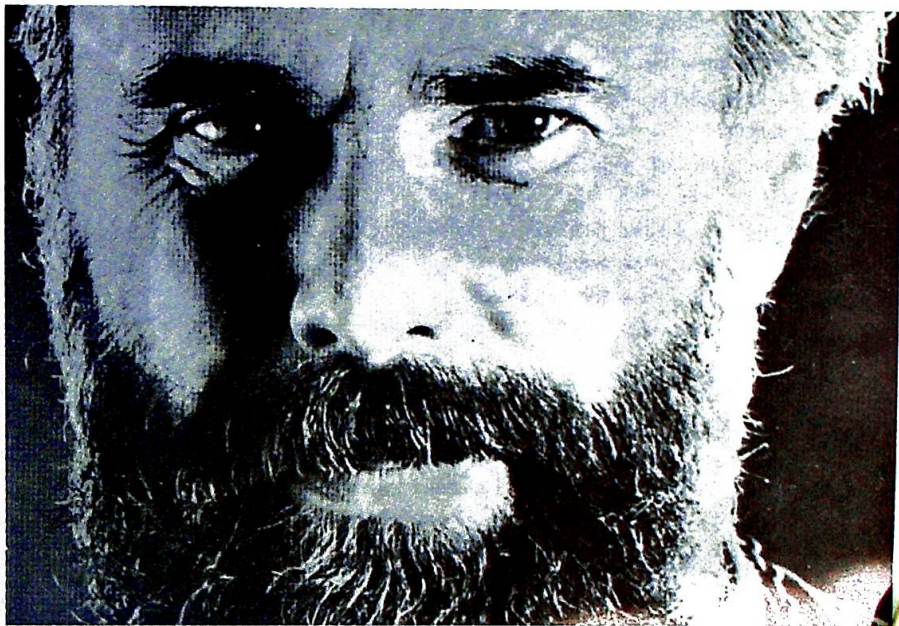
Kortfattet fremstilling av Den katolske kirke beregnet først og fremst på slike som søker informasjon om den. På mindre enn 200 sider klarer forfatterinnen å behandle emner så omfattende som Kirkens vesen, sakramentene, katolsk liv og praksis, Kirkens organisasjon, Det annet Vatikan-konsil og dets beslutninger, det katolske moralsyn, ordenslivet. Skrevet meget enkelt og på et svensk som er uten videre tilgjengelig for en nordmann, evner den svenske dominikanerinnen å gi en samtidig konsentrert og riktig fremstilling av mange viktige emner. Boken skulle også tjene til å rydde adskillige almindelige misforståelser av veien. Den gir bl. a. svar på spør-

Anthony Bloom, russisk-ortodoks metropolitt for Vest-Europa.

mål om Marias plass i fromhetslivet, det katolske syn på ekteskap, askesen, pavens autoritet, Vatikanets «rikdommer», Kirken og politikken, helgenbegrepet.

Bønn.

Anthony Bloom: Ärkebiskopens bö-



neskola. Bokförlaget pro Veritate. Uppsala. 1972. S.kr. 10. 75 s.

«Ärkebiskopen» er Anthony Bloom selv, russer av opprinnelse, idag russisk-ortodoks metropolitt for Vest-Europa med sete i London. Boken er oversatt fra engelsk til svensk. Den gir en usedvanlig levende innføring i bønnens liv. Gjennom de fem kapitlene: «Guds frånvaro, Klappandet på dørra, Vägen inåt, Att behärska tiden, Att tilltala Gud», åpner forfatteren veien til en virkelig «samtale med Gud», «person til person». Skriftet er (Forts. s. 122.)

og Latin-Amerika og det og det, men jeg skal si deg en ting, min gode Rønning: Tyve år av min beste tid ligger i India, og det var ikke bare moro. Men jeg lærte en hel del. I Vesten prater man mot kapitalismen — og er selv små-kapitalister. Med et og to rom hver, med et lite bibliotek kanskje, med et klesskap, med en ferie, hver har sin egen bil, de spiser godt tre ganger om dagen uten å betale for det. Da kan man også protestere mot kapitalismen. Hvis de drar fem år til Vietnam og fem år til et sydamerikansk land, på befolkningens vilkår og så kommer tilbake og protesterer, da tror jeg på dem. Men ikke før. Det er blabla. Det er en fornærmelse.

— Dette oppfatter jeg som om det også gjelder noen av Kirkens prester, hm?

— Det er for mange av dem i denne verden.

— Er det for mange?

— Alt for mange. Mange av dem gjør alt for lite. Man sier til oss gamle: Gå til assistanse der og der, og vi går. Men de yngre sier kanskje: Ånei, det blir for hektisk. Hva gjør de så i ukens løp? Går på tur? Jeg sier: Hvis noen av disse måtte arbeide for sitt daglige brød som en legmann må gjøre, så ville han få sparken. Vi andre må betale for dette forhold. Går disse nye prester til de fattige, til de syke — nei, der finner man dem ikke. De sier at de søker etter sin identitet, og de protesterer. Hvem går i protestmarsjer? Ikke østkantungdommen, den har noe annet å gjøre. Jeg tror ikke på akademisk so-

sialisme. Derfor er for meg en mann som Palme ikke en troverdig person. Men det er Bratteli. Hadde jeg hatt stemmerett i Norge, så hadde jeg stemt på Arbeiderpartiet.

Pater Boers snakker videre, de minuttene vi ennå har til rådighet før han må løpe. Han snakker om bønn og mystikk.

— Går det an å vende tilbake uten å falle i den fristelsen å tukle for mye med sine personlige synder?

— Man vender aldri tilbake. Man kan ta lærdom av det som har vært og bringe tingene i balanse igjen. Jeg sier ikke at den bønn og meditasjon og askese vi trenger i dag ikke kan anta nye former. Men disse tingene må være der. En moderne slags faste er for eksempel å kutte ut det og det programmet på fjernsynsskjermen. Slik at jeg ikke blir foret av andre hele tiden, slik at jeg kan tenke selv, meditere, gå i dybden, unngå å bli overfladisk. Med andre ord: Det må være askese, det må være meditasjon. Og la oss håpe at det, med Guds nåde, blir til kontemplasjon, i noen få tilfeller også til de høyere mystiske ting. De mennesker som opplever disse ting er moderne mennesker, og det hele vil derfor anta visse moderne former. Men det er ikke formen det gjelder, men selve saken. Og bønnelivets ekthet må vise seg i kjærlighetens gjerninger.

— Er det møtepunktet?

— Ja, og det er det katolske.

ANSIKTET

ST. OLAV's redaksjon er ikke akkurat fastboende, noe som vel kanskje fremgår av intervjuet med pater Boers i dette nummeret. En annen medarbeider, pater Hallvard Rieber-Mohn oppholder seg for tiden i London og ventes ikke tilbake på noen måneder. I hans fravær har vi fra Gyldendal fått oversendt hans siste epistelsamling, BREV til «BEN», og gjengir nedenfor en av epistlene, den fine, lille betraktningen om våre ansikter.

R.E.D.

Den boken var ikke til å slippe. Den var for svær og dyr til at jeg kunne kjøpe den med meg, så ble jeg stående der i bokhandelen og bla, inntil det verket i føttene. Blad på blad av store, helsides fotos — alle over det samme tema: Menneskets merkelige og alltid nye, uberegnelige ansikt. Barn, ungdom, modne og gamle. Menn og kvinner. Hvite, svarte, gule og brune. Forfinede av lykke og brutte av rått slit. Leende, gråtende, undrende, nysgjerrige, selvtilfredse, argsinte og vennlige, uskyld og last, fred og fortvilelse, håp og resignasjon om hverandre. Det hele — gjennom dette ene medium: *Ansiktet*. Fremragende fotografier klargjorde for meg noe jeg visst alltid selv har følt, mer vågt: Ansiktet er, i sitt liv og sin skrift, det merkeligste og mest fengslende i mennesket. Med alle våre bøker og ord, er det ikke desto mindre der, i menneskers åsyn, at vi leser det beste og det verste, om dem og om oss selv.

En ting er selve *fysiognomiet* — ansiktsbygningen — de talløse nye sammensetninger av de samme få elementene: Panne, øyne, nese, munn, hake, ører, hår og hodeform. Politiet lager «auto-portretter» av folk som de etter søker, bare på beskrivelse. De tegningene likner sjelden, og ikke tror jeg de kan hjelpe stort, selv når opplysningene er riktige. De blir for tilnærmet, og består av *deler* som ikke står levende sammen i et faktisk menneske. Det skal også være vanskeligere enn folk flest tror, å tolke et menneskes karakter og temperament ut fra ansiktsbygningen. Svake viljer kan visst være utstyrt med kraftig hakeparti, puritanske tørrpinner med «sanselige» muner. Når vi alle mer eller mindre tolker de ansikter vi møter, spiller nok atskillige andre faktorer vel så sterk rolle som selve trekkene.

Mimikken er en annen ting. En fysiolog vil forklare hvilket utrolig rikt nett av muskler vi bærer under ansiktshuden, og hvor forsvinnende få av de musklene selv et «livlig» menneske egentlig anvender. Det har jeg sett



fastslått, med egne øyne. Engang, som ledd i min utdanning, ble jeg bedt med inn til utførelsen av et elektrosjokk på en sinnslidende, ved psykiatrisk avdeling. Behandlingen har sine voldsomme sider, og er vel nesten forlatt. Pasienten var en kvinne i 40-års alderen, med glatte, ungdommelige trekk. Hun lå bedøvet på en bære, og elektrisk apparatur ble festet til hennes fot og hode. Jeg var muntlig forberedt på det som ville følge, men likevel meget overrasket. Noen sekunder ble en sterkstrøm sendt gjennom kroppen, og hver muskel i henne strammet seg med et rykk, i en slags total krampe. Men det var ansiktet som var det merkeligste. Jeg sto like ved hodet, og så til min forbløffelse dette glatte ansiktet plutselig bli gjennomfuret som en gammel, inntørket appelsin. Så ble det seg selv igjen, da strømmen ble brutt. Det var så kort, og så helt annerledes, at det var nesten vanskelig å tro jeg hadde sett, hva jeg hadde sett.

Er de døde, alle disse ukjente skjulte musklene? Det er de visst ikke. Hvis jeg ikke har misforstått fagfolkene, og nå tér jeg meg som amatørkirurg, samvirker de om å holde hverandre i den *tonus*, den rolige innbyrdes spenning som gir oss et uttrykk i fjeset — og noen få andre. Der er raser og personer med høyere utviklet mimikk enn den vanlige, jevnlige, og siktene «faller» visst annerledes med alderen i Norden og i Thailand. Det har ikke bare med kranieform og denslags å gjøre — jeg skulle tro det

går langt inn i sinnet og kulturformen. Det er kanskje ikke så helt bortenfor sol og måne, det brutale utsagnet om at «når er en firti, har en det fjeset en fortjener!»

Mimikk er ganske visst nøye forbundet med lynne og temperament. Men den kan jo utvikles faglig og bevisst. Sørpå har de ofte hele tre språk, som alle bobler frem samtidig når de blir ivrige: Talen, mimikken, gestene. Det kan bli uttrykksfullt. Nylig spurte jeg en oppvarter i Roma om en bestemt sort *cannelloni* smakte godt. Jeg trenger en god del ord for å beskrive hans svar — intet kort «ja» fra ham! Han lukket øynene, la hodet bakover som i salig fred, vi var hinsides denne lave, ufullkomne verden, hvor den enkle spaghetti-retten ofte er — nåja, De vet, Signor! Så førte han i en stor, høytidelig bue hånden opp til munnen, med fingrene samlet i en spiss. Den spissen trykket han mot munnen som møtte den i et kyss. Så lot han hånden eksplodere til en åpen sprikende blomst mot himmelen og sa «benissimo!» Men *ansiktet* var det beste, der fikk han sagt mest. Nå var øynene plutselig vidt åpne, som ved en himmelsk visjon hinsides tid og sted. Smilet gikk fra øre til øre og gjorde ham forklaret. Slik ble han stående to-tre sekunder. Så var han gjennom ekstasen, og oppdaget plutselig meg, i bordhøyde — nå, var jeg ennå der? Hva var det jeg skulle ha forresten? Takk — *cannelloni*! Så er jo tingene sagt. Og vi er langt fra den halvdøde mandags-tonus i de hjemlige ansikter, når de sitter overfor hverandre i kontor-trikken, og alt bare henger der loddrett og lukket. Er der i dem, foruten livets mange plager og sorger, også noen gram lykke og fryd ved å leve, er de godt skjult.

Den svenske forfatter-presten Olov Hartmann har skrevet en novelle som heter «Rynkorna». Jeg har den så fjernt i minnet nå, men jeg husker poenget — det var godt. Mor det ikke var slik: En mann våkner plutselig i sin seng nattetider, angst og svett. Han har drømt noe som har skremt ham våken. Men hva? Ved siden av seg hører han sin hustrus rolige åndedrag i søvnen. Hun er altså trygg, hans angst slipper taket, drømmen var ellers noe om henne. Han leter, og finner tråden. Han hadde drømt at de begge var blitt helt unge mennesker igjen, han så ansiktene deres — ubeskrevne, uferdige, glatte — levende for seg. De tredivte årene de hadde vært gift var som utvisket. Her kom angsten. Det var som å bli bestjålet sitt liv. Han så etter den rynken — og den, i et kjært åsyn. Spor etter de gode og onde dagene de hadde delt, veksten inn i omsorgen for hverandres skjebne. De var borte! Det var da han ble skremt våken. Han tenner lyset og ser hva han savnet, noen sekunder. Så sovner han igjen, uten onde drømmer.

Det finnes en berømt kortfilm om Rembrandt. Den er et lite mesterverk, bygget på hans tallrike sannferdige selvportretter, fra ungdommen til dødens terskel. Med en teknikk som bare filmen kan by på, ser vi i en minneverdig sekvens geniets trekk skifte raskt for våre øyne — portrett legges på portrett. På to minutter, nei mindre, ser vi hele modningsprosessen i et menneskeansikt granskende skildret — øye til øye. Det er på samme tid rystende og meget vakkert, som Guds egen, kloke skrift i et menneskes trekk.

Skriften er leselig. Og budskapet er godt.

OM MONA

AV SR. METTE ANDRESEN

Fjernsynet har i samarbeid med de øvrige skandinaviske land sendt fire program om yngre tenåringer. Forholdet til foreldre, skolen og gjengen har naturlig nok vært i støpeskjeen, samt de unges konflikter med seg selv i en tid der man er ingenting — hverken barn eller voksen. Filmene som har vart en halv times tid har vært for korte til annet enn å touche problemene, og man har derfor sittet med en litt flau smak i munnen etterpå. Dette har å d d e man jo kunnet gjøre mer ut av.

Vi som til daglig har med tenåringer gjøre, men som ikke er foreldre og derfor ikke opplever alle deres minussider på nært hold, kan vel ikke unngå være imponert over den åpenhet de unge ofte møter oss med når det gjelder å snakke om seg selv og sine vanskeligheter — eller gleder. Kanskje fordi man ikke direkte blir identifisert med autoriteten og heller ikke er så forferdelig gammel. Men jeg

tror det er et vesentlig behov hos dem for av og til å snakke med voksne som ikke helt har glemt hvordan det er å være ten-åring. En naturlig, menneskelig kontakt kan ikke forseres — den kommer av seg selv, men det må være et tillitsforhold til stede — det du sier blir hos meg.

Mona — 14 år — som var det norske bidrag til ovennevnte filmserie, tok opp et velkjent tema. Mor og far forstår ikke at jeg begynner å tenke selv. Deres streben etter å bo på en fredelig liten øy, mamma, pappa og Mona — rimer bare ikke med den virkelighet som møter oss. En voksende bevisstgjøring av den verden som er deres i morgen, opptar mange av våre tenåringer i dag. Foreldrenes redelige forsøk på å skape trygghet og harmoni — dvs. å ha det «som de andre», å være kledd som dem, oppføre seg som dem osv. klinger bare hult. Barn dør rundt omkring i verden som offer for menneskenes ondskap, og dette opp-

rører Mona og hennes jevnaldrende. Dette er en ikke ukjent problematikk vi møter hos våre unge i dag, og godt er det. Hvis en voksende ansvarsfølelse av at man må prøve å bedre den verden man er satt inn i, ikke blir fulgt opp av den eldre generasjon, må det oppstå konflikter.

Det er ikke lett hverken å være ung eller gammel i dag, og generasjonskonflikter er ikke av ny dato. Men i en tid der det tales så meget om dialog, kan det kanskje gjøres flere forsøk på å samtale ikke bare de unge seg imellom og de eldre på sin side, men på tvers av dette. Vi gjorde i fjor et forsøk ved å invitere foreldre sammen med sine ten-åringer til en week-end på Mariaholm. De unge syntes det var OK, bare ikke deres egne foreldre kom! Jeg tror det er noe som må gjentas, og at slike eksperimenter kanskje kan gjøre litt for en større gjensidig forståelse. Ikke minst ved å oppdage at det går an å overleve med en ten-åring i huset, for å sitere Mosse Jørgensen. Eller at de yngre forstår at selvom mor og far er håpløst gammeldagse, så kan det være at de også husker hvordan det var å være ung. Men at det må tid, tålmodighet og mange kanskje klossete forsøk på å få samtalen i gang.

Hva mener dere andre?

❧

SOLSJENITSYNS

ST. OLAV OFFENTLIGGJØR

Enhver Nobelprisvinner i litteratur er forpliktet til å holde en såkalt Nobelforelesning når han tar imot prisen. Men Aleksander Sol-sjenitsyn fikk aldri tillatelse av sitt regime å reise til Stockholm, og han har derfor istedet sendt talen til Sverige for offentliggjørelse. Den er trykt i Nobelstiftelsens årbok.

1.

LIKSOM DEN tvilrådige innfødte, idet han har plukket opp en underlig ting: Har det skyllet inn fra havet? Er det noe som er kommet til syne under sanden? — en navnløs gjenstand, falt ned fra himmelen? Sinnrikt i sine krummede linjer, funkler den først matt og så med et klart glimt av lys. Liksom han snur og vender på den og prøver å oppdage en eller annen verdslig funksjon som han selv kan fatte, uten overhodet å drømme om at den kan ha en høyere anvendelse.

Slik er det også med oss, der vi holder Kunsten i våre hender, og selv-sikkert regner oss selv for å være dens herre. Freidig styrer vi den, vi fornyer, reformerer og sender ut erklæringer om den, vi selger den for penger, vi bruker den for å behage dem som sitter ved makten. I det ene øyeblikk gjør vi kunsten om til forlystelse — like til nattklubber og populære døgnmelodier, og i det neste øyeblikket griper vi til den for å utnytte den som et nærliggende våpen for politikken vekslende behov eller for begrensede samfunnsmessige mål. Men kunsten blir ikke skitnet til ved våre anstrengelser, og den fjerner seg heller ikke fra sitt sanne vesen, men i hver enkelt situasjon og ved hver enkelt anvendelse gir den oss del av sitt skjulte indre lys.

Skal vi noensinne øyne hele dette lys? Hvem vil våge å si at han har trukket opp grensene for kunsten og regnet opp alle dens fasetter? Kanskje har vi en gang opplevet at det var en som forsto det hele og som fortalte oss, men vi klarte ikke lenge å forbli tilfredsstillet med det. Vi lyttet, og

ringeaktet hva vi hørte, slo vrak på det der og da, og hastet som alltid videre på vår vei for å bytte endog den beste forklaring, — om mulig med noe nytt! Og når vi igjen får høre den gamle sannheten, skal vi endog ikke minnes at den engang var i vår besittelse.

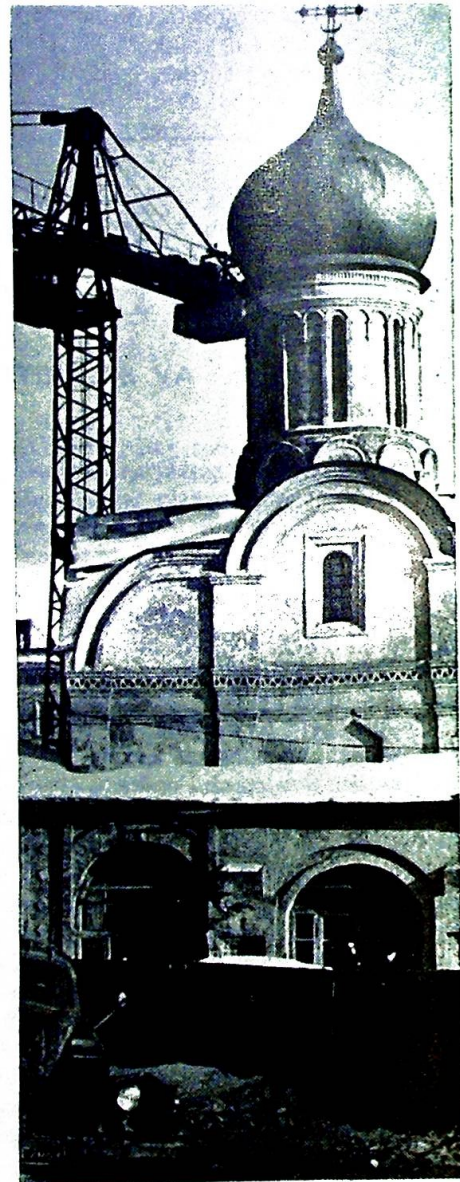
DEN ENE kunstneren ser seg selv som skaper av en uavhengig åndelig verden. På sine skuldre lesser han hele foretagendet med å skape denne verden, å befolke den med skikkelser og å bære det altomfattende ansvaret for den. Men ryggen hans luter under tyngden av ansvaret, for han er ikke i stand til å make slik en byrde. Akkurat som som menneskene overhodet, når de har erklært seg selv for å være tilværelsens midtpunkt, ikke har lyktes i å opprette noe harmonisk åndelig system. Og hvis vanskjebnen tar makten over ham, legger han skylden på vår verdens evindelige disharmoni, på den innviklede elendighet i vår tids spaltede sjel, eller på almenhetens dumhet.

En annen kunstner, som oppdager en høyere makt over hans egen verden, arbeider gladelig som en ydmyk lærling under Guds himmel. Men i mellomtiden blir hans ansvar for alt som er skrevet eller avbildet, og overfor sjelene som oppfatter hans verk, mer krevende enn noensinne. Likevel er det ikke han som har skapt denne verden, det er ikke han som styrer den, det er ingen tvil om tilværelsens grunn. Kunstneren må bare være dypere vår enn andre mennesker over verdens harmoni, over skjønnheten og hesligheten i menneskenes bidrag til den, og bære sitt budskap frem til medskapningene så tindrende klart som det er mulig. Og i ulykke, og endog på tilværelsens bunn, i nød, i fengsel, under sykdom, — hans bevissthet om en uforanderlig harmoni forlater ham aldri.

MEN ALT DET irrasjonelle i kunsten, dens forvirrende vendinger, dens uforutsigelige oppdagelser, dens for-tumlende innflytelse på mennesker, —

disse fenomener er altfor fulle av trolldom til å få en uttømmende forklaring ved den enkelte kunstners livanskuelse, ved kunstneriske begreper eller ved hans uverdige henders verk.

Arkeologene har ikke funnet noe stadium av menneskeslektens eksistens som ligger så langt tilbake at det mangler kunst. Like tilbake til



NOBELPRIS-TALE

TALEN IN EXTENSO

morgenrenningen for menneskenes utvikling tok vi den imot fra Hender som vi var for sene til å erkjenne. Og vi var for sene til å spørre: I HVILKEN HENSIKT er vi blitt skjendet denne gave? Hva skal vi gjøre med den?

Og de tok feil, og vil alltid ta feil, som kom med forutsigelser om at kunsten vil gå i oppløsning, om at den vil overleve sine former og dø. Det er vi som skal dø, — kunsten vil leve videre. Og skal vi begripe, innen vi ligger under seks fot jord, alle dens sider og alle dens muligheter?

Ikke alt har navn. Noe finnes som leder hinsides ord. Kunsten tenner endog en frossen, formørket sjel til et høyt åndelig liv. Gjennom kunsten blir vi stundom hjemsøkt, uklart og kortvarig, av åpenbaringer som fornuftstenkingen ikke kan frembringe.

Det er liksom det lille speilet i eventyret: Stirr inn i det og du vil se, — ikke deg selv — men, for et sekund det utilgjengelige, dit ingen kan fare og ingen kan fly. Bare fra sjelen kommer et stønn...

2.

EN DAG KASTET Dostojevski ut den gåtefulle setning: «Det skjønneste vil frelse verden». Hva betyr dette? En lang tid betraktet jeg det som tomme ord. Hvorledes kunne det være mulig? Når i den blodtørstige historien reddet skjønnheten oss fra noe som helst? Edlet, oppløftet, ja — men hvem har den frelst?

Men det er et særdrag i skjønnhetens vesen, et særdrag i kunstens stilling: Overbevisningskraften i et sant kunstverk er fullkomment ugjendrivelig, og tvinger endog et motstrebende hjerte til å overgi seg. Det er fullt mulig å komponere en ytre strålende og elegant tale, en kraftig artikkel, et sosialt program eller et filosofisk system på grunnlag av både en feiltagelse og en løgn. Det som er stukket under stol og det som er forvrent, vil ikke umiddelbart springe i øynene.

Så kan vi oppleve en motstridende



Russiske åndsarbeidere har i årtier kjempet et stille, tilsynelatende tilbøst forsvær mot det politiske regimet de lever under.

tale, artikkel, eller et program, en annerledes oppbygget filosofi, som reiser opposisjon, og hvor alt er like elegant og glatt. En gang til har det sin virkning. Dette er hvorfor slike ting blir både trodd og mistrodd.

Det er fåfengt å gjenta hva som ikke når frem til hjertet.

MEN ET KUNSTVERK bærer i seg selv sin egen bekræftelse: Begreper som er spekulert i hop, eller som er tøydd for langt, vil ikke tåle å bli portrettert i bilder. De vil alle ramle sammen, synes skrantne og bleke, og ikke overbevise noen. Men de kunstverker som har grepet sannheten og som viser oss den som en levende kraft — de holder sitt tak i oss, tvinger seg på oss, og ingen, ikke en gang lang tid senere, vil komme og tilbakevise dem.

Så kan hende den eldgamle treenighet av Sannhet, Godhet og Skjønnhet slett ikke er en tom, falmet formel, som vi trodde i vår selvsikre, ma-

terialistiske ungdoms dager? Dersom kronene av disse tre trær løper sammen, som de lærde en gang hevdet, men de altfor ubehagelige, for direkte stammene av Sannhet og Godhet blir slått til jorden, hogd ned, ikke tillatt å stå ved lag — da kanskje den uutgrunnelige, uventede Skjønnhetens stamme vil sprengte seg igjennom og reise seg mot nøyaktig det samme sted, og i å gjøre så, oppfylle alle de tres verk?

Skulle det være slik, var Dostojevskis bemerkninger om at «Det skjønneste vil frelse verden» ikke en skjødesløst henslengt frase, men en spådom? Når alt kommer til alt var HAN gitt å se meget, — en mann av en veldig sjelens opplysning.

Og i så fall skulle vel kunsten — litteraturen — virkelig har evne til å hjelpe dagens verden?

Det er den lille innsikt som jeg i årenes løp har lyktes i å vinne på dette område, som jeg skal forsøke å legge frem for dere her i dag.

«LEDSAGET AV DE

FORTS. FRA FORRIGE

3.

FOR Å KUNNE bestige denne talerstolen som Nobelforelesningen blir holdt fra, — en talerstol som langt fra blir tilbudt enhver forfatter og bare en eneste gang i løpet av en livstid, har jeg trådt, ikke tre eller fire flyktige steg, men hundre, ja tusen av dem; halstarrige, stupbratte, frosne steg, som leder ut av mørket og kulden hvor det var min skjebne å overleve, mens andre — kanskje med større evner og sterkere enn jeg — har gått til grunne. Av dem har jeg selv bare møtt noen få i øyriket GULAG (Sentraladministrasjonen for tvangsarbeidsleirer; forf.anm.), som brer seg ut over en splittet mangfoldighet av øyer; og med møllesteinen av mistro og mørklegning om min hals fikk jeg ikke tale med dem alle. Noen bare hørte jeg om, og om andre kunne jeg bare lage gjetninger.

De som falt i den avgrunnen etter at de allerede bar et litterært navn, er i det minste kjent, men hvor mange ble aldri lagt merke til, aldri så mye som nevnt for offentligheten? Så godt som ingen klarte å vende tilbake. En hel nasjonal-litteratur blir liggende igjen der ute. De ble forlatt i glemsel, ikke bare uten en grav, men til og med uten undertøy, nakne, med et nummer heftet på en tå. Russisk diktning opphørte ikke et øyeblikk, men utenfra fortonet den seg som en ødemark! Hvor en fredfull skog kunne ha grodd, sto etter raseringen bare et par trær tilbake, som ved et tilfelle ble oversett.

SOM JEG STÅR her i dag, ledsaget av de falnes skygger, med bøyd hode for å la andre passere forbi, som var verdige til å komme før meg på denne plass, — som jeg står her, hvorledes skal jeg kunne utsi og uttrykke hva DE ville ha ønsket å si?

Det er en forpliktelse som lenge har ligget på oss, og vi er den bevisst. I Vladimir Solovjovs ord:

Endog i lenker må vi selv fullende den sirkel som gudene har risset opp for oss.

Ofte, under pinefulle leirmarsjer, i fangekolonnen, når kjeder av lyskastere sveipet gjennom nattekuldens ødslige mørke, kunne de ordene med

ett velle frem i våre indre, de ordene som vi skulle like å rope ut for all verden, om verden hadde kunnet høre noen av oss. Den syntes alt så klart: Hva vårt fremgangsrike sendebud ville si, og hvorledes verden øyeblikkelig ville gi sitt svar. Vårt synsfelt omfattet ganske klart de fysiske ting såvel som åndelige bevegelser, og vi kunne ikke se noe tegn på at den udelelige verden var av lage. Disse idéene kom ikke fra bøker, og de var heller ikke innført for at vi lettere skulle innbille oss en sammenheng i det hele. De ble utformet under samtaler med folk som nå er døde, i fengselceller og rundt bål i skogen, de ble prøvet mot DET livet, de vokste ut av DEN tilværelsen.

NÅR LANGT OM lenge det ytre presset ble noe svakere, ble mitt og vårt synsfelt utvidet. Gradvis, selv om det bare var gjennom en trang sprekk kunne vi se og kjenne igjen «hele verden». Og til vår forundring var denne verden på ingen måte som vi hadde ventet oss den og som vi hadde håpet. Vi fant en verden som levde «annerledes», en verden som gikk en «annen» vei, en verden som ved synet av en skitten sump kunne utbryte «for en festlig liten pytt!» — som ved synet av halsblokker i betong kunne si: «For et deilig halsbånd!» Vi fant en verden der noen gråter utrøstelige tårer mens andre danser til en sorgløs operettes melodi.

Hvorledes kunne dette skje? Hvorfor denne gapende avgrunn? Var vi ufølsomme? Var verden ufølsom? Eller skyldtes det den fremmedgjørelse som skapes av forskjellige sprog? Hva kommer det av at folk ikke greier å oppfatte hverandres tydelige utsagn? Ordene taper sin klang og renner av sted som vann — uten smak, farge, lukt. Uten spor.

Etter hvert som jeg er kommet til forståelse av disse ting, så har jeg gjennom årenes løp endret og endret igjen oppbygning, innhold og tone i talen som jeg muligens skulle få holde. Talen jeg holder i dag.

Og den har lite til felles med den opprinnelige plan, med den som i sin

tid tok form under isnende kvelder i leiren.

4.

FRA UMINNELIG TID er menneskene blitt formet på slik vis at deres verdensanskuelser, så lenge de ikke er blitt inngydt under hypnose, deres beveggrunner og deres verdiskalaer, er blitt betinget av deres personlige erfaringer og deres gruppes erfaringer i livet. Som det russiske ordsprog sier: «Tro ikke din bror, tro ditt eget skakke øye». Og det er det sikreste grunnlag for en forståelse av verden omkring oss og av menneskenes adferd der.

Gjennom de lange tider da vår verden lå gåtefull av utstrekning og det bygde land var oppdelt av villmarker, før den ble bundet sammen av felles ferdselsveier, før den ble omformet til en enkelt krampaktig pulserende klump, stolte menneskene på den overleverte erfaring og regjerte uten uhell innenfor sine avgrensede områder, innenfor sine lokale fellesskap, innenfor sine samfunn, og etter hvert innenfor sine nasjonale territorier. I de tider var det mulig for enkeltmennesket å oppfatte og godta et felles sett av verdier, å skille mellom hva som ble regnet for nor-



FALNES SKYGGER»

SIDE

malt og hva som var utrolig; hva som var grusomt og hva som lå utenfor ondskapens grenser; hva som var hederlighet og hva som var svik. Og skjønt de adskilte folkeslag levde under ytterst ulike kår og deres sosiale verdier ofte var svært forskjellige, samtidig som deres systemer av mål og vekt ikke stemte overens, var disse uoverensstemmelsene bare til forundring for tilfeldige reisende, og de ble nedtegnet i bøker under navn av merverdige fenomener. De bød ikke på noen fare for menneskeheten, som ennå ikke bar blitt én.

MEN I DAG, i løpet av de siste få desennier, umerkelig, plutselig, er menneskeheten blitt enet, — håpefullt enet og farlig enet, — slik at rystelsene og betennelsene i én del nesten øyeblikkelig blir overført til andre, undertiden uten noe av den immunitet som kan være nødvendig. Menneskeheten er blitt én, men ikke fast samentømret som lokalsamfunnene eller endog nasjonene pleide å være, ikke forenet gjennom år av felles livserfaring, heller ikke gjennom blikket fra det ene øye som jeg godmodig har kalt det skakke, heller ikke gjennom et felles morsmål, men gjennom jordomspennende kringkasting og trykte ord som overskrider alle skranker. Et skred av begivenheter raser over oss, — halve verden hører på minuttet skredets brak.

Men målestokken som vi måler disse hendelsene med og som vi anslår dem med, i samsvar med lovene for fjerne deler av verden, — den er ikke og kan ikke bli befordret ved lydbølger eller gjennom avisspalter. For disse målestokker ble modnet og innforlivet gjennom for mange år av for særskilte vilkår i de enkelte land og samfunn; de kan ikke bli omgjort under sin flukt gjennom luften. Under de vekslende himmelstrøk måler menneskene det som skjer med sine egne hardt tilregnede verdier, og de avsier sin dom med selvsikker stedighet, kun etter sine egne sett av verdier og aldri etter noen andres.

OG OM DET ikke er mange slike ulike verdiskalaer i verden, er det i det minste noen: En for å anslå hen-

delser som finner sted når ved, en annen for hendelser langt borte; gamle samfunn har én skala, unge samfunn en annen, folk på skyggesiden har sin og de vellykkede sin. De avvikende verdiskalaer roper av motsigelser, de forvirrer og skjærer i øynene, slik at det kanskje er for å unngå smerten at vi holder oss unna alle andre verdier, som om det var vanvidd, som om det var hildringer, og med den største selvfølgelighet dømmer hele verden etter våre hjemlige verdier. Dette er grunnen til at vi regner den katastrofe for den største, verste og mest utholdelige, — ikke den som i virkeligheten er størst, verst og mest utholdelig, men den som foregår nærmest oss selv. Alt som er lengre borte, som ikke nettopp i dag truer med å velte inn over vår terskel — med all sin jammer, sine kvalte skrik, sine ødelagte liv, endog om millioner av ofre er rammet, — dette betrakter vi i det store og hele for å være fullt utholdelig og av en tålelig størrelsesorden.

I én del av verden, for ikke så lenge siden, under forfølgelser som ikke sto tilbake for de som fant sted i det gamle Roma, ga hundretusener av tause kristne sine liv for sin tro på

Gud. På den andre av Jordens halv-kuler farer en gal mann (og han er ikke alene) over havet for å FRI OSS fra religionen — idet han støter stålet mot ypperstepresten! Han har gjort opp regnskapet for hver og en av oss etter sin personlige verdiskala!

HVA SOM PÅ avstand, etter ett sett av verdier, ser ut som en misunnelsesverdig og blomstrende frihet, blir på nært hold, og etter en annen verdiskala, følt som en blodig tvang, som gjør det påkrevet å rive busser over ende i gatene. Det som i én del av verden kunne representere en drøm om utrolig velstand, oppleves i en annen del som rå, opprørende utbytting og gjør øyeblikkelig streik nødvendig. Det er forskjellige verdiskalaer for naturkatastrofer: En flodbølge som fortærer to hundre tusen liv ter seg som mindre betydningsfull enn vårt lokale ulykkestilfelle. Det er forskjellige verdiskalaer for personlige fornærmelser: Noen ganger fortøner endog et ironisk smil eller en avfeie håndbevegelse seg som en ydmykelse, mens andre ganger blir brutal mishandling tilgitt som om det var en dårlig spøk. Det er forskjellige
(Forts. neste side)

**Bryt
isolasjonen,
les
St. OLAV!**

(Forts. fra forrige side)

lige verdiskalaer for avstraffelser og ondskap: Ifølge én vil en måneds arrest, forvisning ut på landet, eller en ensom celle hvor man må greie seg med melk og hvite brødsiver, lamme fantasien og fylle avisspaltene med vrede. Mens ifølge en annen skalla, vil fengselsdommer på femogtyve år, isolat-celler hvor veggene er dekket av isbelegg og fangene er avkledd til undertøyet, sinnsykeanstalter hvor folk med forstanden i god behold blir sperret inne, og talløse urimelige personer som av uvisse årsaker prøver å rømme sin vei blir skutt på grensen, — alt dette vil være normalt og god-tatt. Særlig blir sinnet fylt av fred når det gjelder eksotiske deler av verden som vi ikke vet noe om, som vi ikke engang mottar nyheter fra, utenom de trivielle foredelde gjetninger fra noen få korrespondenter.

LIKEVEL KAN vi ikke laste den menneskelige synsevne for denne dobbeltheten, for denne forbløffende mangel på fatteevne for andre menneskers elendighet i det fjerne. Menneskene er ganske enkelt slik. Men i dag, da hele menneskeheten blir presset sammen i en enkelt masse, er slik gjensidig likegyldighet en trusel om overhengende og voldsom undergang. Én verden, én menneskehet, kan ikke eksistere med seks, fire eller endog to verdiskalaer; vi vil bli revet vekk fra hverandre ved denne ulikhet i rytme, ved denne ulikhet i vibrasjoner.

Da vil vi ikke være i stand til å leve side om side på én Jord, liksom en mann med to hjerter ikke hører hjemme på denne klode.

5.

MEN HVEM VIL skape enhet ut av disse verdier, og hvorledes? Hvem vil skape for menneskenes slekt ett system av verdsettelse, gyldig for gode og onde dåder, for det utholdelige og det utholdelige, som de er avgrenset i dag? Hvem vil gjøre det klart for menneskeheten hva som virkelig er utålelig og tungt å bære og hva som derimot bare risper på skinnet? Hvem vil lede verden mot det som er det frykteligste og ikke mot det som kan synes nærmere? Hvem kunne lykkes i å formidle en slik forståelse, hinsides grensene for sin egen menneskelige erfaring? Hvem kunne være i stand til å få andres ulykker og gleder

langt borte til å gjøre inntrykk på en sneversynt, egensindig menneskeskaping, i å gi en forståelse av de rette dimensjoner og hva som bare er villfarelser, på områder som han selv aldri har erfart? Propaganda, tvang, vitenskapelig bevis, — alt er nytteløst.

Men til all lykke finnes et slikt middel i vår verden. Dette middelet er kunsten. Dette middelet er litteraturen.

KUNSTEN OG litteraturen kan virkeliggjøre et under: De kan overvinne den skadelige særegenhet i menneskets karakter, at mennesket bare kan lære av egne erfaringer, slik at andres erfaringer går hus forbi. Fra menneske til menneske, der de fullfører sin korte stund på Jorden, overfører kunsten hele vekten av en fremmed, livslang erfaring med alle dens byrder, dens farger, dens livssevje; den legemliggjør den ukjente erfaring og tillater oss å ta den i eie som om den var vår egen.

Og mer enn dette: Land såvel som hele kontinenter gjentar hverandres mistak, med avvikelser i tid som kan løpe opp i århundrer. Skulle ikke alt etter den ene gang stå anskuelig klart! Men nei; det som noen nasjoner allerede har erfart, overveiet og forkastet, blir plutselig oppdaget av andre som om det var siste skrik. Og igjen, den eneste erstatning for en erfaring som vi selv aldri har gjennomlevet, er kunsten og litteraturen. De har en vidunderlig evne: Over alle skiller som sprog, skikker og sosiale mønstre setter, kan de formidle livserfaring fra en hel nasjon til en annen. Til et folk uten erfaring kan de formidle minnet om en streng nasjonal prøvelse som varte i årtier, — i beste fall kan de spare hele nasjonen fra en overflødig eller feilaktig, eller endog katastrofal kurs, og derved avkorte blindspranget i menneskeættens historie.

Det er denne kunstens store og edle egenskap som jeg i denne stund inn-trengende minner dere om fra Nobeltribunen.

LITTERATUREN overbringer ugjen-drivelig fortettet erfaring, også på en annen måte: Fra generasjon til generasjon. Således blir den nasjonens levende erindring. Således holder den nasjonens gjennomlevde historie tent i sitt indre og bevarer den i en form som er trygg mot forfalskninger og hærverk. Således er det litteraturen, sammen med sproget som verner nasjonens sjel.

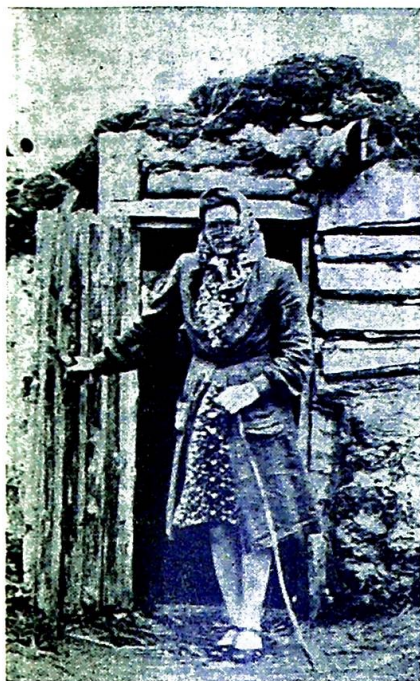
(I det siste er det blitt mote å tale om å jevne ut nasjonene med hver-

andre, om at de ulike raser skal forsvinne i samtidssivilisasjonens smeltedigel. Jeg samtykker ikke i dette syn, men drøftelsen av det spørsmålet er en sak for seg. Her høver det bare å si at dersom nasjonene skulle forsvinne, ville det utarme oss like meget som om alle mennesker skulle bli like, med én personlighet og ett ansikt. Nasjonene er menneskehetens rikdom, dens kollektive personligheter; selv de aller minste av dem bærer sine egne særskilte farger og opprettholder i sitt indre en spesiell fasett av den gud-dommelige hensikt.)

Men ve den nasjon som får sin diktning forstyrret av maktavernes inn-grep. For dette er ikke bare et volds-verk mot «trykkefriheten»: Det er å innesperre nasjonens hjerte, å knuse i småbiter dens hukommelse. Nasjo-nen opphører å være bevisst seg selv, den blir frarøvet sin åndelige enhet, og til tross for et angivelig felles sprog, slutter landsmenn med ett å forstå hverandre. Noenlunde slektledd eldes og dør uten noen sinne å ha talt om seg selv, hverken til hverandre eller til sine etterkommere. Når Ak-matova og Zamjatin (forfulgte rus-siske forfattere; overs. anm.) — de var levende begravet gjennom sin le-vetid — blir dømt til å skape i taushet inntil de går i graven, uten noensinne å oppleve gjenklengen fra ordene de har skrevet, da er det ikke bare deres personlige tragedie, men en sorg for hele nasjonen, en fare for hele na-sjonen. Og i noen tilfelle — når som følge av en slik taushet hele historien opphører å bli forstått i sin helhet — en fare for hele menneskeheten.

6.

TIL ULIKE TIDER og i ulike land har det blusset opp hete, rasende, hef-tige debatter om hvorvidt kunsten og kunstnerne skal stå fritt til å ofre seg for sitt eget, eller om de til enhver tid skal ha for øye sine forpliktelser overfor samfunnet og tjene det, om enn på en fordomsfri måte. For meg er det intet dilemma, men jeg skal avholde meg fra å reise hele rekken med argumenter på nytt. Et av de mest lysende innleggene om dette em-net var Albert Camus' Nobeltale, og jeg vil med glede slutte meg til hans konklusjoner. Den russiske diktning har sannelig gjennom flere desennier lagt for dagen sine tydelige anstren-gelser for å unngå å vimse lettsindig fra det ene til det andre. Jeg skammer meg ikke for å føre denne tradisjonen videre, så langt min evne rekker. Rus-sisk litteratur har lenge vært fortrolig med tanken om at forfatteren kan



utrette adskillig innenfor sitt samfunn, og at dette er hans plikt.

La oss ikke øve vold på kunstnerens RETT til å uttrykke utelukkende sine egne erfaringer og innadskuede betraktninger, idet han unnlater å bry seg om alt som skjer i verden utenfor. La oss ikke AVKREVE kunstneren noe annet, men — klandre ham, bønnfalle ham, tilskynde ham og lokke ham, — det må vi ha lov til. Når alt kommer til alt, utvikler han bare delvis sitt talent selv; mesteparten av det blir pustet inn i ham ved fødselen som et ferdig produkt; og talentets gave pålegger hans fri vilje et ansvar. La oss gå ut fra at kunstneren ikke SKYLDER verden noe. Ikke desto mindre er det smertelig å se, hvordan han, ved å trekke seg inn i sine selvkonstruerte verdener eller ut i sine egne luners univers, KAN overlate den virkelige verden fritt i hendene på menn som er egennyttens leiesvenner, om ikke verdiløse, om ikke vanvittige.

VÅRT TYVENDE århundre har vist seg grusommere enn noe tidligere århundre, og redslene tok ikke slutt med dets første halvdel. Vår verden er sønderrevet av de samme gamle lidenskapene, som ikke har skiftet siden huleboernes tid: Begjær, avindsyke, tøylesløshet, gjensidig fiendskap. Nå har de utstyrt seg med respektable psevdonymer som klassekamp, rasekonflikt, massebevegelser, arbeidskonflikter. Den urgamle vegringen mot å godta et kompromiss er ophøyet til et teoretisk prinsipp og blir betraktet som den rette læres

dyd. Den krever millioner av ofre i ustanselige innbyrdeskriger, den hamrer inn i våre sjeler at det finnes ikke noe slikt som uforanderlige, universelle idéer om godhet og rettferdighet, at alle idéer er flyktige og omskiftelige. Derfor regelen om alltid å gjøre det som bringer størst utbytte for ditt parti. Ingen yrkesgruppe betenker seg på å rive til seg gevinst ved første mulige leilighet, uansett om det er ufortjent, uansett om det er overflødig, uansett om hele samfunnet skulle rase sammen.

Sett fra utsiden virker det som om den indre uro i de vestlige samfunn nærmer seg det punkt da systemet blir metastabilt og må gå under. Volden, mindre og mindre hemmet av grensene som århundrers lovgivning har satt, skrider skamløs og seierrik gjennom verden, uten å bekymre seg over at historien gang på gang har demonstrert og bevist dens goldhet. Hva mer, det er ikke bare den rå kraft, men også dens utbasunerte rettferdiggjørelse, som feirer triumfer. Verden blir rent ned for fote av den skamløse overbevisning om at makt kan urette alt, rett ingenting. Dostojevskis DJEVLER — tilsynelatende en samling marerittaktige fantasibilder fra forrige århundres provinsliv — myldrer i dag frem over verden rett for øynene våre. Ved de siste års flykappinger, kidnappinger, eksplosjoner og branner roper de ut sitt forsett om å ryste og ødelegge sivilisasjonen!

DE UNGE, I EN alder da de ennå er uten andre erfaringer enn de seksuelle, da de ennå ikke har bak seg år av personlige plager og personlig innsikt, gjentar henført våre forfervede russiske feilgrep fra det nittende århundre, i den tro at de oppdager noe nytt. Den usle fornødelse som Kinas rødegardister skapte, bifaller de som et gledelig forbilde. I sin overfladiske grunnhet, i sin mangel på forståelse for menneskeættens gamle karakter, i de uerfarne hjerters naive godtroenhet roper de: La oss bare drive bort DE grusomme, grådige undertrykkere med sine regjeringer, så skal etterfølgerne (vi!) bli rettferdige og innsiktsfulle, så snart vi har lagt riflene og granatene til side. Så langt ifra! Men de som har levd lenger og som forstår, de som kunne reise motstand mot disse unge — mange av dem tør ikke si et kvekk, de slikker det alt sammen i seg, hva som helst, for ikke å stå frem som «konservative». Et annet russisk fenomen fra det nittende århundre, som

Dostojevski kalte TRELDDOMMEN UNDER DE PROGRESSVE SPISS-FINDIGHETER.

ÅNDE FRA MÜNCHEN tilhører på ingen måte fortiden; den var ikke bare en kort episode. Jeg vil våge påstanden at ånden fra München er hva som behersker det tyvende århundre. Til å møte stormløpet fra det åpenlyse barbari som plutselig er blitt gjenfødt, har den fryktssomme siviliserte verden intet annet å stille opp enn innrømmelser og høflige smil. Ånden fra München er en sykdom i viljekraften hos de folk som har hatt mye fremgang. Den er en hverdags-tilstand for dem som har gitt seg over til tørsten etter velstand for enhver pris, for dem som ser den materielle velvære som hovedmålet for sin jordiske tilværelse. Slike folk — og det er mange av dem i verden i dag — velger passivitet og tilbaketrekning, så deres vante liv kan henseslepe seg et stykke til, bare slik at man ikke trenger å utsette seg for besvær i dag — og i morgen, skal du se, vil alt bli bra! (Men det vil aldri bli bra! Feighetens pris er bare det onde; vi vil bli velsignet med tapperhet og seierrikdom bare når vi våger å yte ofre.)

Og på toppen av dette blir vi truet av ødeleggelse ved den kjensgjerning at en fysisk sammentrengt og besværet verden ikke blir tillatt å forene seg åndelig; molekylene av kunnskap og medkjensle får ikke lov til å løpe fritt over fra den ene halvdel av verden til den andre. Dette fører til en overhåndtagende fare: UNDERTRYKKELSE AV INFORMASJON mellom Jordens ulike deler. Samtidens vitenskap vet at undertrykkelse av informasjon leder til entropi og full ødeleggelse. Undertrykkelse av informasjon gjør internasjonale signaturer og avtaler uvirkelige: Innenfor en avlukket sone koster det ikke noe å omfortolke enhver avtale, endog enklere — å glemme den, som om den aldri hadde vært til i virkeligheten. (Orwell hadde en enestående forståelse av dette.) En avlukket sone er, nå som før, befolket ikke av jordboere, men av et ekspedisjonskorps fra Mars; de har ingen rimelig viten om resten av Jorden og de er forberedt på å gå ut og trampe dette resten under fot, i den hellige overbevisning om at de kommer som «befriere».

FOR ET KVART århundre siden, i et av menneskehetens håpefulle øyeblikk, så organisasjonen De Forente
(Forts. s. 120.)

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.: 19.00	—	—
	sønd.: 9.30	11.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35	11.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00	11.00	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21	9.00	—	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30	—
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587	—	10.00	—
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45	—
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	9.00	11.00	—
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07	19.00	—	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	9.30	—	—
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438	8.30	10.30	—
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	11.00	—
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvg. 113, tlf. 23 751	8.00	10.45	—
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00	—
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255	—	11.00	—
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00	—
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15	—
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00	—
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00	—
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1.og 3. søndag) O. Haraldssongt. 49, tlf. 53765	17.30	—	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45	—
Eikeli kirke	19.00	9.30	—
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45	—
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45	—
TRONHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2	8.45	11.00	—
Biskopen og prestegården tlf. 21 214	19.00	—	—
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670	6.15	—	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eystein kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00	—
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00	—
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00	—
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00	—
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94	8.15	10.30	—
Biskopen og prestegården, tlf. 3604	—	—	—
<i>St. Elisabethsostrene</i> Mellomvn. 47, tlf. 81 487	8.00	—	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1.VII—31.VIII)	19.00	11.00	—
<i>St. Elisabeth Institutt</i> , tlf. 11 392)	8.00	—	—
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30	—

Årets PÅSKEGUDSTJENESTER i Oslo og Bærum:

ST. OLAVS KIRKE, Akersveien 1.

Botsandakt med etterfølgende anledning til skriftemål holdes fredag den 13. april kl. 19. Anledning til *skriftemål*: alle lørdager, samt onsdag og torsdag i Den stille uke: fra 17—19.

Palmesøndag:

Lørdag aften kl. 19: Messe.
Søndag kl. 9.30: Messe.
Kl. 11.00: *Palmevigsel* i St. Josephs kapell. Deretter prosesjon til St. Olavs kirke. Pontifikalmesse.
Kl. 19.00: Messe.

Skjærtorsdag:

Kl. 10.00: *Oljevigselsmesse*.
Kl. 19.00: Pontifikalmesse. Tilbedelse.

Langfredag:

Kl. 12.00: Pasjonsgudstjeneste med kommunion.
Kl. 19.00: *Korsveiandakt*.

Påskeaften:

Kl. 22.45: *Vigsel* av påskeilden, påskelyset, døpevannet. Pontifikalmesse.

1. Påskedag:

Kl. 9.30: Messe.
Kl. 11.00: Høymesse med preken ved biskop Gran.
Kl. 19.00: Messe.

2. Påskedag:

Eneste messe kl. 11.00.

ST. HALLVARD KIRKE, Enerhauggt. 4.

Palmesøndag: Kl. 8.35: Dialogmesse.
Kl. 9.45: Barnegudstjeneste. Kl. 11: *Palmevigsel*, høymesse. Kl. 18: Aftenmesse.

Tirsdag: Kl. 19.00: *Botsandakt* med anledning til å skrifte.

Onsdag: Kl. 10: Messe. Anledning til å skrifte til kl. 18.00.

Skjærtorsdag: Kl. 19.00: Høymesse, tilbedelse til kl. 22.00.

Langfredag: Kl. 17.00: Hyldning av korset. Kommunion.

Påskeaften: Kl. 22.45: *Vigsel* av påskelyset, døpevannet. Høymesse.

1. *Påskedag:* Kl. 8.35: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

2. *Påskedag:* Kl. 8.35: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Onsdag før Skjærtorsdag: Kl. 20.00: Matutin.

Skjærtorsdag: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 18.30: *Konselebrert høymesse*. Kl. 21.00: Lesning av Jesu avskjedstale til apostlene. Kl. 22.00: Matutin. Tilbedelse til kl. 23.00.

Langfredag: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 17.00: Skrifteesninger, Johannespasjonen, forbønnene, korsets hyldning, kommunion. Kl. 20.00: Matutin.

Påskeaften: Kl. 9.00: Laudes. Kl. 23.00: *Vigsel* av påskelyset, høymesse.

1. *Påskedag:* Kl. 9.00: Messe. Kl. 11.00: Høymesse.

2. *Påskedag:* Kl. 11.00: Messe. Ingen annen gudstjeneste.

MARIA KIRKE, Nyveien 17, Stabekk.

Palmesøndag: Kl. 8.30: Fromesse med opplesning av lidelseshistorien. Kl. 9.30: Hl Messe i Eikeli Kirke. Kl. 10.45: Høymesse med *palmevigsel* og prosesjon. Kl. 19.00: Aftenmesse (engelsk).

Skjærtorsdag: Kl. 19.00: Høymesse. Etter messen tilbedelse til kl. 23.00.

Langfredag: Kl. 15.00: *Korsveiandakt*. Kl. 19.00: Pasjonsgudstjeneste. Hyldning av korset og kommunion. Kollekt til det Hl. Land. (Påbudt faste- og abstinensdag.)

Påskeaften: Kl. 23.00: *Vigsel* aa påskelyset og døpevannet. Fornyle av dåpsløftene. Høymesse.

1. *Påskedag:* Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 9.30: Hl Messe i Eikeli Kirke. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse (engelsk).

2. *Påskedag:* Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. NB. Ingen aftenmesse.

Skriftemål: Onsdag fra kl. 9.00 til kl. 13.00 og fra kl. 16.00 til kl. 18.00.

KRISTI-KONGE KAPELL, Glads vei 23.

Palmesøndag: Kl. 9.30: Høymesse Kl. 11.00: Messe.

Skjærtorsdag: Kl. 16.00: Messe.

1. *Påskedag:* Kl. 9.30: Høymesse. Kl. 11.00: Messe.

2. *Påskedag:* Kl. 9.30: Messe.

LUNDEN KLOSTER, Ø. Lunden 5.

Palmesøndag: Kl. 10: Høymesse, *palmevigsel* og prosesjon.

Skjærtorsdag: Kl. 18.15: Høymesse. Kl. 21.15: Kompletorium.

Langfredag: Kl. 7.30: Matutin. Ca. kl. 8.30: Laudes. Kl. 16.00: Hyldning av korset og kommunion. Kl. 20.00: Kompletorium.

Påskelordag: Kl. 6.50: Matutin. Ca. kl. 7.45: Laudes. Kl. 18.15: Vesper. Påskens Vigilie: Kl. 23.00: *Vigsel* av påskeilden og påskelyset. Høymesse.

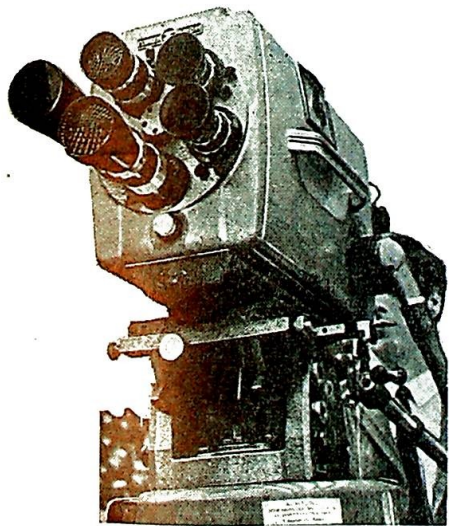
1. *Påskedag:* Kl. 7.45: Laudes. Kl. 10.00: Høymesse. Kl. 18.00: Vesper. Kl. 20.25: Kompletorium.

SIVIL MOTSTAND

V i gjengir i det følgende det svenske katolske KIT's redegjørelse om den hårde katolske motstanden mot den amerikanske abortlovgivningen:

Högsta domstolens beslut fattades med sterk majoritet: 7 röster mot 2. Domstolens enda katolska ledamot röstade överraskande nog för frigivande av abort, medan två protestanter röstade mot. Beslutet innebär att modern tillsammans med sin läkare har hela bestämmanderätten under de tre första havandeskapsmånaderna. Under nästa tremånadersperiod ligger beslutet hos respektive delstatsmyndighet, som kan förordna vissa läkare och sjukhus att företa ingreppet. Under de tre sista månaderna får abort endast utföras när moderns liv anses hotat. — Upenbart är att detta beslut av Högsta domstolen står i absolut motsättning till den katolska kyrkans oppfatning.

Det katolska biskopsmötets styrelse, omfattande 37 kardinaler och biskopar, utfärdade 13 februari ett budskap, vari domstolsbeslutet fördöms såsom «felaktigt, orättfärdigt och omoraliskt». Biskoparna konstaterar att domstolen har gett privaträtten företräde framför rätten till liv. Med hänvisning till Johannes XXIII:s rundskrivelse «Fred på jorden» fastslås



En klovn

En klovn føler av 'og til en slags avmektig trang til å komme med noe annet enn morsomheter og sprell, tro det eller ikke. Særlig i den tiden vi nå går inn i.

Korsene i kirkene dekkes, med en bestemt farve som forteller om lidelse og ensomhet. En fyr som jeg føler seg mektig dum og fattig med sine fakter. Hadde jeg kunnet spille, for eksempel på fiolin, ville jeg sittet for meg selv en stund og bare lekt på noen triste strenger — uten å følge med i maset og kavet og meningsbrytningene og misforståelsene.

Jeg skulle ringt til en venn, bare for å høre stemmen hans og for å si noe nytt. Jeg skulle strøket en kvinne over kinnet, jeg skulle gått ned i byen og kjøpt noen blomster. Men jeg gjør ikke noe av dette, hvorfor?

Vel, delvis fordi det er dette med å være dum klovn som er mitt, det er det eneste jeg virkelig kan gi. Og akkurat nå er det sørgelig lite.

Derfor forteller jeg en historie med bortvendt ansikt denne gangen, om

att «om någon regering ej erkänner de mänskliga rättigheterna, eller våldför sig på dem, ... saknar dess institutioner helt juridisk kraft.» Domstolen tycks ha förbisett, skriver biskoparna, att «den vetenskapliga forskningen tydligt visat att fostret är en mänsklig individ vars utveckling före födelsen ej är annat än första fasen i den långa och fortgående processen av mänsklig utveckling som börjar vid avlelsen och slutar vid döden.» Biskoparna påpekar att USA:s hela rättsväsen, inklusive självständighetsförklaringen och författningen, bygger på den gudomliga lagen; de grundläggande mänskliga rättigheter som dessa innehåller är «oförytterliga, eftersom deras källa inte är människolagar utan alltings skapare, Guds Allsmäktig». Alltså kan Högsta domstolens abortbeslut ej moraliskt accepteras. De slutsatser biskoparna drar härav är bl. a. att «katolikerna måste motsätta sig abort såsom varande en omoralisk handling. — De som undergår abort eller medverkar därtill försätter sig själva i exkommunicerat tillstånd.» Biskoparna pekar på de grupper som på ett berömvärt sätt

dere forstås hva jeg mener. Mens jeg i det stille håper på at noen skal tro at jeg spiller fiolin eller mediterer eller finner på noe som kan hjelpe.

Det er jo det jeg ønsker å gjøre.

Historien i seg selv er ganske kort. Et minne fra den tiden minstemann var mindre, den gangen jeg oppdaget at han i sin godhet trodde at fektene hadde snorer i ryggen for at de aldri helt skulle nå frem til hverandre med sine stikkende, lynende våpen.

Kom til å tenke på det der, kanskje noen av dere har hørt den før. Det spiller ikke så stor rolle akkurat denne gangen, synes jeg.

Det er bare et bilde, to fektene i hvitt med fektemasker hopper og tripper foran hverandre, men de kan aldri gjøre hverandre virkelig vondt.

I disse dagene vi nå går inn i, kunne det være fint om vi i høyere grad var sånne mot hverandre. Det er det eneste jeg egentlig ville si.

Mens jeg tenker på at vi sammen, hver på vår måte kanskje, men sammen, skal gå inn i den mørke uken i stillhet og angst — og komme ut igjen den tredje dagen i lyset og gleden.

Måtte Herren som vi skal følge i dette, passe på oss, hele tiden.

verkar för skydd åt livet och uppmanar dem att erbjuda positiva alternativ åt de abortsökande, bistå de enskilda och institutioner som av samvetsskäl vägrar att tillhandahålla abort.

Uppfordran till civilmotstånd mot den nya abortbestämmelsen torde biskoparna i första hand rikta till de katolska läkarna och sjukhusen. Den katolska sjukvården i USA är omfattande. På dess 718 sjukhus vårdades 1972 drygt 23 miljoner sjuka. För denna verksamhet erhåller man statsbidrag. Givetvis lyder den katolska sjukvården under de statliga lagarna. Konfrontationen mellan den katolska kyrkan och staten i abortfrågan torde i första hand komma att utspelas inom ramen för dessa sjukhus och deras verksamhet. — Nu kan man vänta att förslag motionsvägen kommer att inges till kongressen att genom tillägg, «amendment», till författningen förbjuda abort. Både senaten och representanthuset måste i så fall anta tillägget med tre fjärdedels majoritet. Enligt KNA ingav den republikanske

(Forts. neste s.)

Sivil . . .

(Forts. fra forrige side)

kongressledamoten Lawrence J. Hogan från Maryland ett dyligt förslag till representanthuset 5 februari. Hogan krävde även att rätten till liv uttryckligen skall tillerkännas gamla, sjuka och utvecklingsstörda. Hogan hoppas bl. a. på stöd från president Nixon, som åtskilliga gånger offentligt har uttalat sig mot fri abort.

På katolsk håll synes fullständig enighet råda mellan biskoparna och prästerskapet, inklusive de teologie studerandena. Efter alla «kontestationer» från prästerna, särskilt de yngre, mot den kyrkliga auktoriteten och överhuvud «de traditionella strukturerna» efter Andra Vatikanconciliet är en sådan enighet ingalunda helt självklar. Men de präster och ordensmedlemmar som med en viss slagsida åt vänster kämpat mot krigets blodsgjutelser torde lätt inse sambandet med värnandet om det ofödda livet. Annorlunda ligger det till med majoriteten av de amerikanska katolikerna. Inte mindre än 56 % uttalade sig i augusti förra året enligt Gallup för fri abort. En ännu större andel av katolikerna har uttalat sig mot kyrkans direktiv mot preventivmedel, och i denna fråga är prästerskapet ej så enigt som när det gäller abort. Man förstår biskoparna, när de i slutklämmen till budskapet i abortfrågan uppmanar till «respekt för det ofödda mänskliga livet i vårt samhälle.» och säger att «vi måste börja nu, i våra kyrkor, skolor och hem, liksom i större offentliga sammanhang, att söka ingjuta värnand för livet på alla stadier.» — Motsättningen till den amerikanska kvinnorörelsen är stark; från detta håll angriper man gärna de katolska biskoparna för att de inte ens vill tillåta abort efter våldtäkt. Detta tema har man ofta tagit upp på kvinnohåll, med hänvisning till det stora antalet våldtäkter i USA. — Utan tvivel har Högsta domstolens beslut om fri abort inlett en utveckling där åtskilliga kontroverser kan väntas. Starka krafter hävdar rakt motsatta ståndpunkter, och den närmaste tiden torde bli rik på uttalanden och utspel kring ett ytterst brännbart ämne.

KIRKESPILL

i ST. HALLVARD KIRKE, Enerhauggt. 4, onsdag i påskeuken (18. april) kl. 19.30.
Oslo Kirkespillgruppe.

SOLSJENITSYN

(Forts. fra s. 117.)

Nasjoner dagens lys. Akk i en amoralsk verden vokste også FN opp til å bli amoralsk. Det er ikke en organisasjon av Forente Regjeringer, hvor alle regjeringer står likt: de som er fritt valgt, de som er påtvunget, og de som har grepet makten med våpen. Idet FN er avhengig av den egenyttige partiskhet blant flertallet av medlemmene, våker det skinnsykt over noen nasjoners frihet, men ringeakter andres frihet. Som resultat av en unnfalende stemmegivning avviste det å gå til granskning av private klagemål, — stønnene, skrikene og bønnfalletsene fra simple, individuelle ALMINNELIGE FOLK — altfor ubetydelige for en slik en svær organisasjon. FN gjorde intet alvorlig forsøk på å gjøre Menneskerettserklæringen, det beste dokument i løpet av de 25 årene, til et OBLIGATORISK vilkår for med-



Har DE Lest disse bøkene?

Kaare Osorio: Opgaven at elske	12,—
En russisk pilgrims beretninger	28,—
Michel Quoist: Bønner fra livet	15,—
Inge Stoltenberg: Pater Pio	10.50
Hallvard Rieber-Mohn: Brev til «Ben»	17.50
Halvard Rieber-Mohn: Vår venn Johannes	ib. 24.— hf. 14.—
Chesterton: Den uskyldige Fader Brown	19.50
Jeg ser hans spor. Antologi ved H. Freilem	26.—

Og vi har mange andre gode og rimelige bøker.

Kort til påske og alle andre anledninger:

Den hellige Frans fra Assisi's bønn om fred	0.80
— — — — — Solsang, dobb.	1.—
Glassmalerikort (franske) dobb.	3.50 og 2.50

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48

Åpent fra kl. 9—16. Lørdager kl. 9—14

DEN NORDISKE VALFART TIL LOURDES

24. til 30. august 1973

7 dages flyrejse (Kastrup/Lourdes tur-retur) fuld pension d.kr. 1225,—
Særpris for syge på «Accueil Notre-Dame» d.kr. 925,—

Valfartspræst: Mgr. Knud Ballin, København.

Læge, sygeplejersker, samaritter medfølger.

Program og tilmeldelser: VALFARTSKOMITEEN
Barsehøj 25, DK. 2900 HELLERUP

lemskap som hver enkelt regjering kunne bli konfrontert med. Slik forrådde FN disse enkle folk jeg har nevnt, så de ble tvunget inn under de myndigheters vilje som de aldri hadde valgt.

Det synes som om vitenskapsmennene alene avgjør hvordan samtidens verden skal se ut, — alle menneskehetens tekniske skritt er bestemt av dem. Det synes som om det er nettopp ved vitenskapsmenneskenes, og ikke ved politikernes, internasjonale velvilje at retningen av verdens utvikling burde bli avgjort. Enda mer så, all den stund eksempelet fra noen få viser hvor meget som kunne bli oppnådd dersom de alle arbeidet i fellesskap. Men nei; vitenskapsmennene har ikke åpenbart noe klart forsøk på å bli en viktig, uavhengig, aktiv kraft i menneskehetens tjeneste. De tilbringer hele kongresser med å frasi seg ansvaret for lidelsene som blir andre til del; bedre er det å sitte trygt innenfor vitenskapens enemerker. Den selv-samme ånden fra München har lagt dem under sine vingers lammende skygge.

HVA ER SÅ forfatterens plass og rolle i denne grusomme, dynamiske, splittede verden på kanten av sine ti ødeleggelser? Når alt kommer til alt er det ikke vår bestilling å sende raketter mot himmelen, vi driver ikke engang den tarveligste håndkjerre fremover under vårt arbeid. Vi blir gjenstand for en viss ringeakt blant dem som bare har respekt for materiell makt. Er det ikke naturlig for oss å trekke oss tilbake, å gi opp den standhaftige tro på godheten og på den udelelige sannheten, og bare meddele verden våre bitre iakttagelser fra en opphøyet stude: Hvordan menneskeslekten er blitt håpløst fordervet, hvordan menneskene har vanartet seg, og hvor vanskelig det er for de få skjønne og forfinede ånder å leve blant dem?

MEN HELLER ikke til dette tilfluktssted kan vi søke hen. Den som først en gang har tatt opp ORDET, kan aldri unnvike det igjen. En forfatter er ikke noen dommer som står hevet over sine landsmenn og samtider, han er en medskyldig til all

ondskap som blir begått i hans hjemland eller som blir begått av hans landsmenn. Og hvis stridsvognene fra hans fedreland har vætet asfalten i en fremmed hovedstad med blod, da har de brune flekkene for alltid etset seg inn i forfatterens ansikt. Og hvis de en skjebnenatt kvalte hans sovende tillitsfulle Venn, da bærer forfatterens håndflater de blå merkene etter det repet. Og hvis hans unge medborgere freidig erklærer fordervelsens overlegenhet over ærlig arbeid, hvis de gir seg over til narkotika eller tar gisler, da vil stanken fra dem blande seg med forfatterens egen ånde.

Kan vi gjøre noe så overilet som å erklære at vi ikke er ansvarlige for lidelsene i dagens verden?

(Avsluttes i neste nr.)

NORSE CUT
en mild og aromatisk
pipetobakk
fra Tiedemann



NORSE CUT
A mild, aromatic pipe tobacco from J. L. Tiedemann's
Tobaksfabrik, Norway's leading blenders, with a
Charter from 1778. For two centuries the Norwegians
have imported mild, rich tobaccos from America and
here exotic tobaccos from the Orient, and have there-
fore blended their own new flavours. Mild, rich and fragrant.

J. L. TIEDEMANNS
TOBAKSFABRIK



FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hønefoss
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstre- nes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Lillestrøm
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Tromsø
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård	}	Trondheim
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Tønsberg
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Tromsø
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Hvorfor tier kirken?

Av LEIF KAYSER

Der snakkes abort — «diskuteres» er et alt for fint ord om den standende meningsudveksling — ikke blot i folketinget, men også i radio og aviser. Næsten daglig kan man finde uttalelser, interviews eller læserbrev om emnet, men alt for sjældent en katolsk stemme.

Jeg mener ikke, at vi blot skal føje en «katolsk» facit til meningsbuketten, end ikke en «kristen». For sådanne meninger kan jo afvises af den, der ikke er kristen, ud fra den tanke, at de forudsætter den kristne tro. Og rigtigt er det, at troen — uden at være en facitliste — kaster et eget lys over mange ting. Men skulle det ikke være muligt at uddybe og styrke forståelsen og respekten for menneskeverdet — for det er jo det, fri adgang til abort sætter over styr — uden at behøve at forudsætte accept af hele troens verden? Det er ikke et specielt kristent bud, at man ikke må slå ihjel. Det skulle altså være muligt at gøre sandheden om menneskets værd overbevisende og frpligtende uden religiøse «etiketter». Men har ikke netop katolske fagfolk, der i kraft af troens lys lettere kan se sammenhænge og værdier, derfor den særlig ansvarsfulde opgave at hjælpe andre til dybere indsigt i den reelle — og det vil

altså også sige: kjærlighedens — verden? Hvorfor gør de det så sjældent?

Det er rigtigt, at de nordiske biskopper har offentliggjort et overordentlig værdifuldt og velafvejet skrift om emnet. Værd at nævne er også den norske debatbog «Abort og menneskeværd» (St. Olav Forlag). Men disse skrifter læses kun af et fåtal ligesom Katolsk Forum, mens landets hundre tusinder af avislæsere daglig får et dryp af ofte utrolige tåbeligheder, fremsat med politisk veltalenhed eller i videnskabens misbrugte navn.

Vel glemmer avislæsere hurtigt, men den voksende velvilje over fri adgang til abort tyder på, at det daglige bombardement af tåbeligheder alligevel over sin virkning på hukommelsen.

Hvorfor hører man ikke mere til kirkens stemme i aviserne? Er opgaven for uoverkommelig? Er der for få kompetente katolikker til at tage til genmæle mod de daglige uhyrligheder? Måske! Men hvad skrev ikke Paulus til Timoteus: «Forkynd ordet, bliv ved, om det er belejligt eller ej...!» Har vi så lov at give op, at tie til denne stadig tiltagende sjælsforræelse? (Fra «FORUM»)

Bønn og mystikk -

(Forts. fra s. 109.)


overalt merket av erkebiskopens egne sterke personlighet og gjenspeiler samtidig, i noen for vesterlandske ører litt steile formuleringer, den ortodokse tradisjon. Boken innledes med et intervju med erkebiskopen.

Michel Quoist: Bønner fra livet. Fri-modt forlag, København, 1969. Kr. 15. 116 s.

Franskmannen Michel Quoist er katolsk prest og har utgitt en rekke bøker som forsøker å fornye det kristne budskap og spesielt den kristne bønn, for moderne mennesker. Hans «Prières» er her oversatt til dansk. Mange vil kjenne seg igjen i disse bønnene hentet ut fra hverdagens mangfoldige situasjoner og vil finne hjelp.

Ove Hestvold: Bønn i en ny tid. Nomi forlag. Kr. 18.

Pastor Hestvold tar med endel av Quoists bønner i denne samlingen av nye bønner til bruk i dagens situasjon. Han legger vekt på at boken ikke er noen erstatning for den frie, spontane

BERGEN
 <p>Echtes Fårvehandel</p> <p>NYGARDSGT. 19</p>
 <p>VESTA · HYGEA</p> <p>MED TANKE PÅ FREMTIDEN</p>

BERGEN	
<p>1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel</p> <p>Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482</p> <p>BERGEN</p>	
<p>HOPSDAL & DAHL A/S</p> <p>Aut. Installatør, TV-, Radio- og Utstyrsforetning</p> <p>TORNØEGARDEN - BERGEN</p>	<p>K. & J. SOLHEIM</p> <p>Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk</p> <p>Tlf. 99 016 Bergen</p> <p>Solheimgt. 25</p>
<p>ERLING KRAGE A/S</p> <p>PRYD- OG BRUKSKUNST</p> <p>Bergen</p> <p>Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>	
 <p>Peter M. KOLDERUP</p> <p>Strandgaten 60</p> <p>Glass - Porselen - Stentøy</p>	<p>OMEGA URMAKER</p> <p>FINCKELSEN</p> <p>I Nygårdsgaten v/Eldorado og</p> <p>I Sletten Shopping Senter</p>

bønn, men at den er beregnet som en hjelp til fornyelse av vårt bønneliv.

Michel Quoist: Christ is alive. Gill & Macmillan, Dublin.

Boken er et utmerket eksempel på hvordan den kristne doktrine kan ikles en moderne sprograkt. «Jeg ønsker ikke å skrive annet enn det som kan leves, sier Quoist selv; det er hvordan og hvorfor jeg skriver. Vi lever i en tid der forandringer står på dagsorden, men Kristi budskap er tidløst. Han lever I DAG.» — Foreløbig bare i engelsk og fransk utgave.

Bibel.

Ungdomsbibel, Petrus av Dacia — Ansgariusforlaget, Stockholm, 1971. 364 s. Sv.kr. 30.

Godt utvalg av tekster fra hele bibelen i en ny og lettfattelig svensk oversettelse. Beregnet først og fremst på ungdom, men skulle kunne glede mange andre også. Rikelig med bibelkommentarer, som eventuelt kan benyttes sammen med tilsvarende lesestykker i en norsk versjon.

Per Lønning: I begynnelsen (første del). Land og Kirke. 220 s.

Til hver dag fra 1. januar til 30. juni knytter biskop Lønning en betraktning over et skriftsted fra Gamle Tes-

tamentet, idet han fører oss frem fra 1. Mosebok til Jobs bok. I andre delen vil han nok bl. a. behandle profetstekstene. — Det er meget godt å finne i disse betraktningene. De utgir seg ikke for å være strengt eksegetiske, selv om de bestandig tar feste i Ordet, slik at forkynnelsen beholder sin bibelske inspirasjon. Alt i alt en god og tankevekkende bok.

Kristen mystikk.

Johannes av Korset: Själens dunkla natt. Karmeliterna, Tågarp, Glumslöv, Sverige. 157 s. Sv.kr. 23,55.

I en tid som beskjeftiger seg meget med mystikk og meditasjon, er det godt å ha for hånden ihvertfall et par av den kristne mystikkens store klassikere. Karmelittøstrene i Glumslöv utga allerede for et par år siden en stensilert utgave av Johannes av Korsets «Bestigningen av Berget Karmel». Nå kommer i vanlig bokform hans «Själens dunkla natt», der Johannes beskriver sjelens renselse og vekst i Gudserkjennelse, gjennom «sansenes» og «åndens natt».

Thérèse av Jesusbarnet: Självbiografiska skrifter. Karmeliterne, Tågarp, Glumslöv, Sverige. 248 s. sv.kr. 25.

Som den danske oversettelsen, bygger også denne versjon på den nye, kritiske utgave av Thérèses skrifter. Pater Dureau skriver en kort innledning.

Bøker for barn.

«Hva bibelen forteller oss», Andaktsbokselskapets forlag, Oslo.

Der er ni bøker i serien, som er oversatt fra hollandsk til norsk: Jesus

blir født, Bryllupet i Kana, Bartimeus, Jesus lever, Himmelfart og Pinse, Den barmhjertige Samaritan, Sakkeus, Jesus og den lamme mannen, I begynnelsen. Bildene er fargerike og meget gode. Teksten er så enkel at selv små barn vil kunne lese den. Bøkene passer for små og litt større barn, men vil også kunne glede voksne.

«En bok om dopet», «Så kom mäs-san till», tekst og bilder av A.-M. Coccagnac. Petrus de Dacia-förlaget, Stockholm 1968. Sv.kr. 11,75 pr. stk.

Katolska pedagogiska nämnden i Stockholm har utgitt to vakre bøker om henholdsvis dåpen og messen. Bildene, som er meget gode og holdt i klare farger, vil glede ethvert barn. Teksten kan være litt vanskelig for små barn. Siden den er på svensk må nok i alle tilfeller en voksen lese høyt og da kan forklaringer og forenklinger puttes inn. Disse bøkene er opprinnelig skrevet for franske barn.

«Kom til mig», forf. A. Exeler. Katolska bokförlaget og Petrus de Dacia-förlaget. Stockholm. Sv.kr. 11,75.

(Forts. neste side)

OSLO

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

NESTE
NUMMER AV BLADET
KOMMER
28. APRIL

OSLO

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vel 41, Oslo 8
Tif. 23 02 40

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvneveien 89, Økern, Oslo 5. Tif. 67 77 84



Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandelvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tif. 20 79 06 - 20 79 05



Bønn og mystikk -

(Forts. fra forrige side)

Pedagogiska nämnden har også utgitt en bok beregnet for barn som forbereder seg til førstekommunion. Den har gode bilder og det hører en arbeidsbok med for foreldrene. Den er oversatt fra tysk.

Kanadiske bøker i norsk versjon (best. Den kateketiske kommisjon, Nygaardsgate 3, Bergen). I løpet av de siste årene har Oslo bispedømme utgitt fire av en serie kanadiske bøker beregnet for religionsundervisning av barn. De tre første: Gud kaller deg, Gud møter deg, Gud er kjærlighet, danner et hele. De vil føre barna inn i det kristne livet, åpne deres sinn for Gud, for bønner og sakramentene, lære dem å leve i Kirken. Bøkene har fargerike bilder og en tekst avpasset etter barnas alder; for de voksne er det foreldrebrev som gir mange nyttige råd og vink. — Bok 4: Vi har sett Herren, er beregnet for barn i 4/5 klasser. Den utdyper barnas forhold til Kristus slik vi møter ham i evangeliene. Bok 5 er under utarbeidelse. — For isolerte katolikker henvist til å undervise sine barn selv, anbefales et dansk brevkurs som gir mange gode ideer om hvordan man kan legge stoffet frem. (Henv. Kateketcentralen, Bredgade 67 a, 1260 København K.)

ST. GUDMUNDS LEGAT

Søknad om støtte til utdannelse av katolsk ungdom kan sendes til Dominikanerne, Neuberggt. 15, Oslo 3, innen 1. mai.

SYD-AFRIKA

«Da den hvite mann først kom til Afrika, hadde den sorte mann jorden og den hvite mann Bibelen. I dag har den sorte mann Bibelen og den hvite mann jorden.»

Alpheus Hamilton Zulu.

(Hamilton Zulu har skrevet boken *The Dilemma of the Black South African.*)



Den engelske skulptøren Christopher Melling har hugget ut dette lille verket av et eneste stykke sten. Han har kalt det *FOR THE LOVE OF GOD*, og det sier noe viktig om alle de vergeløse som idag trues — for eksempel av kirurgiske inngrep. (En stor anti-abort aksjon i Manchester nylig sa det slik: *ABOLISH DEATH PENALTY FOR THE UNBORN!*)

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: *Age Renning.*

Faste medarbeidere: *Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,*

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 40 pr. år. Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 45.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.